

Biuletyn Prawa Karnego nr 2/05

29 czerwca 2005 - 10 lipca 2005 r.

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Wojskowej SN

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawierać będzie także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawiać omówienie bieżących wokand.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszczone będą bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjnych orzeczeniach.

3. Legislacja

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu. Prezentowane będą zarówno projekty aktów normatywnych jak i informacje umożliwiające zapoznanie się z przebiegiem dyskusji wokół tych projektów. W dziale tym przedstawiane będą opinie sporządzane przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego a także projekty przygotowywane przez to gremium

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane będą opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz SN oraz asystentów Izby Karnej SN

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane będą aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane będą także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

Docelowo większość informacji przedstawianych w Biuletynie gromadzona będzie i udostępniana za pośrednictwem strony www Sądu Najwyższego. Kolejne numery Biuletynu, ukazujące się w cyklu tygodniowym, również umieszczone będą na tej stronie.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie bardzo wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

W tym numerze chcemy zwrócić szczególną uwagę na pytanie prawne SO w Świdnicy dot. art. 50 § 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych (I KZP 37/05) 1.4.2. w kontekście wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 lipca 2005 r. (SK 26/04)- 2.1.2. oraz wyrok ETPCz z dnia 5 lipca 2005 r. (5.2.1.)

Włodzimierz Wróbel
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego
bsakww@sn.pl

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego - Izba Karna i Wojskowa

1.1. Uchwały i postanowienia (KZP).

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych.

1.2.1. Doręczenie fragmentu uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego a termin do wniesienia kasacji.

przepisy: art. 457 § 3 k.p.k

hasła: Uzasadnienie; kasacja – termin do wniesienia; doręczenie

Wyrok SN z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt III KK 248/04)

Z uzasadnienia:

„(...) doręczenie stronie tylko fragmentu uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego rozpoczynające bieg terminu do wniesienia kasacji, w sytuacji gdy przyczyny niesporządzenia uzasadnienia w całości leżą po stronie sądu, nie może wywoływać skutków dla strony niekorzystnych, a brak w doręczonym stronie fragmencie uzasadnienia ustosunkowania się do zarzutów zawartych w środku odwoławczym jest rażącym naruszeniem przepisu art. 457 § 3 k.p.k., nawet jeśli w terminie późniejszym brakujący fragment uzasadnienia zostanie sporządzony i stronie tej doręczony. Uchybienie to uniemożliwia zapoznanie się przez stronę z rozumowaniem jakie przywiodło sąd odwoławczy do określonej treści rozstrzygnięcia i nie pozwala (...) na postawienie jakichkolwiek innych zarzutów.”

1.2.2. „Dobro wymiaru sprawiedliwości” jako kryterium przekazania sprawy sądowi równorzędnemu.

przepisy: art. 37 k.p.k.

hasła: Przekazanie sprawy

Postanowienie SN z 25 czerwca 2005 r. (sygn. akt III KO 37/05)

Z uzasadnienia:

„Mając na uwadze, iż oskarżeni jako dziennikarze byli autorami opisującymi rzekomo niewłaściwe stosunki panujące w tamtejszym sądzie, a zwłaszcza negatywnie ocenili niektórych sędziów wykonujących funkcje w tym sądzie, w odczuciu społecznym może powstać przekonanie o braku warunków do rozpoznania tej sprawy w sposób obiektywny. W tej sytuacji wskazanym jest uwzględnienie wniosku o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu”

1.1 Omówienie:

Oskarżeni w serii artykułów, których byli autorami opisali nieprawidłowości, jakie ich zdaniem, miały mieć miejsce w sądzie wnioskującym o przekazanie sprawy, a polegające na uzgadnianiu przez jednego z adwokatów treści wyroków z dwójką sędziów orzekających w tym sądzie. Z kontekstu artykułów wynikało, iż w sprawę zamieszani byli sędziowie, w tym sędzia referent w przedmiotowej sprawie.

1.2.3. „Dobro wymiaru sprawiedliwości” jako kryterium przekazania sprawy sądowi równorzędnemu.

przepisy: art. 37 k.p.k.

hasła: Przekazanie sprawy

Postanowienie z dnia 15 czerwca 2005 r. (sygn. akt II KO 21/05)

Z uzasadnienia:

„ (...) orzeczenie biegłego lekarza nie wyklucza wprawdzie możliwości udziału oskarżonego w rozprawie lecz ze względu „na zaawansowanie choroby i przebyte powikłania” biegły uznaje za wskazane, aby „rozprawa odbywała się w miejscu zamieszkania oskarżonego”. Za zasadnością wniosku Sądu przemawia również fakt, iż uczestnictwo oskarżonego w rozprawie jest obowiązkowe. W takich okolicznościach prowadzenie postępowania przez Sąd właściwy położony w znacznej odległości od miejsca zamieszkania oskarżonego, wiązałoby się z realnym ryzykiem nieukończenia postępowania przed upływem okresu przedawnienia.

W tym stanie rzeczy należało rozstrzygnąć o przekazaniu sprawy”

1.2.4. „Dobro wymiaru sprawiedliwości” jako kryterium przekazania sprawy sądowi równorzędnemu.

przepisy: art. 37 k.p.k.

hasła: Przekazanie sprawy

Postanowienie SN z dnia 25 czerwca 2005 r. (sygn. akt II KO 22/05)

Z uzasadnienia:

„ (...) gdy pokrzywdzony w niniejszej sprawie jest sędzią sądu okręgowego bezpośrednio nadrzędnego nad sądem, który jest miejscowo właściwy do jej rozpoznania, orzekającego w wydziale ulokowanym w tej samej siedzibie, w której mieści się sąd rejonowy, należało uznać, iż spełniona jest podstawowa przesłanka zastosowania instytucji przewidzianej w art. 37 k.p.k., jaką jest kształtowanie społecznego przekonania o bezstronności organów wymiaru sprawiedliwości. (...) Nie kwestionując bezstronności sędziów orzekających zarówno w sądzie I instancji, jak i w sądzie właściwym do rozpoznawania ewentualnych apelacji, dla zachowania powszechnego przekonania o obiektywnym rozpoznawaniu tej sprawy, należało przekazać ją do innego okręgu apelacyjnego. Względem na dobro wymiaru sprawiedliwości, rozumiane m.in., jako unikanie sytuacji, które narażałyby społeczne zaufanie do bezstronnego rozpoznawania sprawy bez względu na osobę pokrzywdzonego - przemawiał za zmianą dotychczasowej właściwości miejscowej.”

1.2.4. „Dobro wymiaru sprawiedliwości” jako kryterium przekazania sprawy sądowi równorzędnemu. Zwrot sprawy prokuratorowi a jej wcześniejsze przekazanie sądowi równorzędnemu.

przepisy: art. 37 k.p.k.

hasła: Przekazanie sprawy

Postanowienie z dnia 15 czerwca 2005 r. (sygn. akt II KO 25/05)

Z uzasadnienia:

„Sprawą przekazaną jest (...) sprawa określonego oskarżonego o określone czyny. Tym samym zwrócenie jej przez sąd, któremu Sąd Najwyższy ją przekazał, prokuratorowi do uzupełnienia dochodzenia czy śledztwa, a następnie wniesienie przezeń do tegoż sądu nowego lub uzupełnionego aktu oskarżenia, jeżeli dotyczy on tych samych oskarżonych i tych samych przestępstw, nie stwarza z niej sprawy nowej w rozumieniu przepisów karno-procesowych, a co najwyżej od strony norm administracyjno-biurowych, które nie mają jednak znaczenia dla jej oceny procesowo-karnej. Zwrot prokuratorowi do uzupełnienia postępowania przygotowawczego sprawy przekazanej uprzednio sądowi równorzędnemu w trybie art. 37 k.p.k. nie czyni zatem sam w sobie tej sprawy, w razie złożenia następnie do tegoż sądu aktu oskarżenia po dokonanych uzupełnieniach, sprawą nową, do której ma zastosowanie art. 35 k.p.k., i nie może służyć do obchodzenia wiążącego charakteru delegacji właściwości miejscowej dokonanej przez Sąd Najwyższy. (...) Sąd, któremu przekazano sprawę w trybie art. 37 k.p.k., pozostaje sądem właściwym dla tej sprawy także wtedy, jeżeli po tym przekazaniu zwrócił ją prokuratorowi do uzupełnienia braków postępowania przygotowawczego, a prokurator następnie wniósł uzupełniony lub nowy akt oskarżenia. Sąd ten może zatem stwierdzić swoją niewłaściwość w trybie art. 35 k.p.k. tylko wówczas, gdy czyny zarzucane teraz w akcie oskarżenia czynią ów sąd aktualnie rzeczowo niewłaściwym albo gdy z uwagi na krąg oskarżonych lub zarzucanych im czynów przestały już istnieć przesłanki, które wcześniej spowodowały przekazanie sprawy temu sądowi.”

1.2.5. Warunki powołania w kasacji zarzutu naruszenia zasady obiektywizmu.

przepisy: art. 4 k.p.k.; art. 523 § 1 k.p.k

hasła: zasada obiektywizmu; podstawy kasacyjne

Postanowienie SN z dnia 11 marca 2005 r. (sygn. akt II KK 153/04)

Z uzasadnienia:

„Twierdzenie o naruszeniu zasady obiektywizmu nie może stanowić samodzielnej podstawy zarzutu kasacyjnego, jeśli nie zawiera wskazania na konkretne uchybienia sądu związane z rażącym naruszeniem prawa, jak też wywodu uzasadniającego tezę o przynajmniej hipotetycznym wpływie wskazanego uchybienia na treść orzeczenia.”

1.2.6. Zakaz rozstrzygania na niekorzyść wątpliwości co do poczytalności oskarżonego. Zakres obrony obligatoryjnej.

przepisy: art. 5 § 2 k.p.k.; art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k

hasła: obrona obligatoryjna; ograniczona poczytalność; oskarżony

Postanowienie SN z dnia 16 czerwca 2005 r. (sygn. akt II KK 476/04)

Z uzasadnienia:

1. „(...) poczynione w kasacji stwierdzenia pozwalają wnioskować o tym, że jej autorka sam fakt istnienia w sprawie wzajemnie wykluczających się grup dowodowych utożsamia z nakazem przyjęcia przez sąd stosownie do treści art. 5 § 2 k.p.k. wersji dla skazanego najkorzystniejszej. Jest to zupełnie opaczne rozumienie reguły w tym przepisie wyrażonej. Nie można bowiem traktować jej jako swoistego ograniczenia utrzymanej w racjonalnych granicach zasady swobodnej oceny dowodów. Jest to oczywiste, bo czynienie tegoż skutkowałoby w istocie przyjęciem legalnej oceny dowodów, a więc takiej, którą polski kodeks postępowania karnego zdecydowanie odrzuca. Stąd też zarzutu obrazy art. 5 § 2 k.p.k. nie można zasadnie stawiać podnosząc wątpliwość strony. Dla oceny czy nie został naruszony zawarty w tymże

przepisie zakaz miarodajne są nie tego rodzaju wątpliwości strony, ale to czy orzekający sąd powziął takie wątpliwości i mimo to rozstrzygnął je na niekorzyść skazanego, względnie czy takie wątpliwości powinien był powziąć. Nic jednak takiego w niniejszej sprawie nie miało miejsca, skoro wątpliwości takie zgłosiła tylko sama obrońca skazanego, nie powziął ich natomiast sąd, co przesądza o bezzasadności omawianego zarzutu.”

2. *„W świetle utrwalonego w judykaturze Sądu Najwyższego poglądu do przyjęcia, że zachodzi uzasadniona wątpliwość co do poczytalności oskarżonego nie jest konieczne, aby wątpliwość w tym zakresie miała charakter ewidentny, jednakże niezbędne jest, by była jednak „uzasadniona”, a zatem tylko taka, która musi mieć oparcie w konkretnych ustalonych w sprawie okolicznościach. Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach przykładowo wskazywał powody uznania zaistnienia takich wątpliwości, które wymagały powołania biegłych psychiatrów, wśród nich było i ustalenie tego, iż oskarżony przebywał chorobę psychiczną lub uraz mózgu albo inną chorobę mogącą prowadzić do zmian w psychice.*

(...) U (skazanego)(...), stwierdzono jedynie zaburzenia osobowości typu „schizoidalnego ze skłonnościami depresyjnymi”. Zaburzenia takie charakteryzujące się „chłodem uczuciowym, zamknięciem w sobie, słabym kontaktem z otoczeniem, często z nastawieniem wyższościowym” nie można zaliczyć do chorób psychicznych (...). Uwzględniając zatem rodzaj owego (według autorki kasacji) „defektu” psychiki skazanego, tegoż etiologię i (...) objawy, należy w pełni aprobować to przekonanie sądu odwoławczego o nieistnieniu w sprawie tego rodzaju „wątpliwości” co do poczytalności (skazanego)(...), których stwierdzenie skutkowało powinno powołaniem dwóch biegłych psychiatrów celem ustalenia stanu jego poczytalności tempore criminis (...) (ponadto) – jego postawa w czasie procesu i wykazywana wówczas aktywność, tudzież sposób używanej przez niego (także w nadsyłanych do sprawy pismach) argumentacji na poparcie stawianych przez siebie tez nie pozwalają również dostrzec w nim człowieka dotkniętego tego rodzaju ułomnościami psychicznymi, które implikowałyby uznaniem istnienia „uzasadnionych wątpliwości” co do jego poczytalności.”

1.2.7. Zasada *in dubio pro reo*

przepisy: art. 5 § 1 k.p.k.

hasła: zasada *in dubio pro reo*; zasada swobodnej oceny dowodów

Postanowienie SN z dnia 16 czerwca 2005 r. (sygn. akt II KK 257/04)

Z uzasadnienia:

*„ (...) dla oceny, czy nie został naruszony zakaz *in dubio pro reo* istotne jest jedynie to, czy orzekający w sprawie sąd rzeczywiście powziął wątpliwości co do treści ustaleń faktycznych lub wykładni prawa i wobec braku możliwości ich usunięcia, rozstrzygnął wątpliwości te na niekorzyść oskarżonego. Jeżeli z materiału dowodowego sprawy wynikają różne wersje wydarzeń, to nie jest to równoznaczne z istnieniem nie dających się usunąć wątpliwości w rozumieniu art. 5 § 2 k.p.k., bo w takim wypadku sąd orzekający zobowiązany jest do dokonania ustaleń na podstawie swobodnej oceny dowodów i dopiero wówczas, gdy wątpliwości nie zostaną usunięte, to należy tłumaczyć je na korzyść oskarżonego.”*

1.2.8. Wniosek o wznowienie postępowania

przepisy: 545 § 2 k.p.k.; 530 k.p.k.

hasła: wznowienie postępowania; warunki formalne wniosku o wznowienie postępowania

Postanowienie z dnia 15 czerwca 2005 r. (sygn. akt II KZ 24/05)

Z uzasadnienia:

„Skoro skazany w swoim wniosku o wznowienie podnosił nie tylko zarzuty będące powodem do wznowienia postępowania, ale jedynie z urzędu, co dawałoby podstawę do traktowania jego pisma tylko

jako impulsu w rozumieniu art. 9 § 2 k.p.k. (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, OSNKW 2005, z. 6), lecz także inne powody (natury konstytucyjnej), to wniosek ten trafnie uznano za wniosek o wznowienie w ścisłym jego znaczeniu, a więc objęty m.in. wymogami opłaty i przymusu adwokackiego, odmawiając jego przyjęcia po nieuzupełnieniu przez wnioskodawcę w zakreślonym mu terminie owych wymogów.”

1.2.9. Wyrok łączny a kara pozbawienia wolności orzeczona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

przepisy: art. 89 § 1 k.k.

hasła: kara łączna; warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności;

Wyrok SN z 14 kwietnia 2005 r. (sygn. akt III KK 54/05)

Z uzasadnienia:

„ Sąd (...) łącząc karę bezwzględną pozbawienia wolności z karą pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono i wymierzając karę łączną bez warunkowego jej zawieszenia rażąco naruszył przepis art. 69 § 1 k.k. Niejednokrotnie Sąd Najwyższy wskazywał na niedopuszczalność takiego rozstrzygnięcia (por. uchwałę z 27 marca 2001 r. I KZP 2/01 OSNKW 2001/5–6/41, wyrok z 5 października 2004 r. sygn. V K.K. 224/04 OSNKW 2004/10/98). W myśl art. 89 § 1 k.k. połączenie tego rodzaju kar jest możliwe tylko wówczas, gdy istnieją przesłanki z art. 69 k.k., umożliwiające orzeczenie kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. W przypadku braku tych przesłanek brak jest również podstaw do wydania wyroku łącznego.”

1.2.10. Skazanie za czyn ciągly jako res iudicata

przepisy: art. 12 k.k.; art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

hasła: czyn ciągly; res iudicata

Wyrok SN z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt III KK 95/05)

Z uzasadnienia:

„ (...) prawomocne skazanie za czyn ciągly (art. 12 kk) stoi na przeszkodzie, ze względu na treść art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., ponownemu postępowaniu o później ujawnione zachowania, będące elementami tego czynu, które nie były przedmiotem wcześniejszego osądzenia (uchwała SN z dnia 21 listopada 2001 r., I KZP 29/02, OSNKW 2001, nr 1-2, poz. 2).”

1.2.11. Kierunek środka zaskarżenia

przepisy: art. 118 k.p.k.

hasła: kierunek środka zaskarżenia; czynność procesowa

Postanowienie SN z dnia 14 kwietnia 2005 r. (sygn. akt III KK 196/04)

Z uzasadnienia:

„ (...) stwierdzenie, że (...) kasacja wniesiona została na niekorzyść skazanych wymagałoby odczytania jej treści poprzez art. 118 k.p.k., co – jak trafnie wskazuje się w orzecznictwie – nie może następować na niekorzyść oskarżonego. Stosowanie art. 118 § 1 i 2 k.p.k. w zakresie oceny czynności procesowych podejmowanych przez organ procesowy nie może mieć charakteru antygwarancyjnego dla oskarżonego. Za poglądem o możliwości odczytywania rzeczywistego znaczenia czynności procesowej dokonanej przez organ procesowy (art. 118 § 1 i 2 k.p.k.) jedynie w kierunku gwarancyjnym, przemawia zasada

sprawiedliwego procesu, znajdujaca swoje zakotwiczenie konstytucyjne (w art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej), jak i konwencyjne (w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Czlowieka). Możliwość interpretacji, z odwołaniem się do treści art. 118 § 1 i 2 k.p.k., znaczenia czynności procesowej, dzialanej przez organ procesowy, w kierunku niekorzystnym dla oskarzonego, stwarzalaby stan permanentnej niepewności prawnej (...). Potraktowanie kasacji w niniejszej sprawie jako wniesionej na niekorzyść skazanych ewidentnie prowadziloby do naruszenia ich gwarancji procesowych w sytuacji, gdy po wniesieniu kasacji (zadeklarowanej jako wniesionej na ich korzyść) nie podjęli żadnej obrony w przeświadczeniu, że chroni ich zakaz reformationis in peius.”

1.2.12. Pojęcie prędkości bezpiecznej. Związek stanu nietrzeźwości ze spowodowaniem wypadku komunikacyjnego.

przepisy: art. 177 k.k.

hasła: przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji

Wyrok SN z dnia 10 maja 2005 r. (sygn. akt III KK 270/04)

Z uzasadnienia:

„(...) Błędnie biegły przyjął, że prędkość bezpieczna w warunkach nocnych to taka, która pozwala zatrzymać pojazd przed przeszkodą, którą dostrzec można światłach mijania, nawet jeżeli kierujący pojazdem, przestrzegając przepisów ruchu drogowego nie miał obowiązku liczyć się z jej pojawieniem się (około 46 km)godz.) – zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 czerwca 1997 r. V KKN 270)96 niepublikowany, z dnia 10 listopada 1995 r. II KRN 144/95 WPP 1996, nr 1, s. 90, z dnia 29 września 1993 r. III KRN 127/93 Pal. 1994, nr 3–4, s. 164, z dnia 5 stycznia 2001 r. II KKN 419/97 Prok. i Pr. 2000, nr 6, poz. 4, z dnia 22 listopada 2001 r. IV KKN 394/97 LEX nr 51590, z dnia 5 marca 2003 r. IV KK 458)02 LEX nr 77442, a także m.in.: R. A. Stefański (w) A. Wąsek (red.) Kodeks karny. Część szczególna. Tom I. Komentarz, Warszawa 2004, s. 532, 533. Także błędnie biegły przyjmuje, że sam fakt znajdowania się w stanie nietrzeźwości kierowcy przesądza o istnieniu związku przyczynowego między zmniejszeniem jego zdolności do prawidłowego zachowania się przy prowadzeniu pojazdu mechanicznego z tego powodu, a zaistnieniem wypadku (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 marca 1998 r. II KKN 310)96 Prok. i Pr. 1998, nr 10, poz. 3, z dnia 18 stycznia 1984 r. V KRN 289/83 niepublikowany, z dnia 19 sierpnia 1986 r. V KRN 522)85 OSNPG 1986, nr 5, poz. 61, z dnia 5 lutego 1997 r. V KKN 171/96 niepublikowany, z dnia 8 grudnia 1998 r. II KKN 94/97 niepublikowany, z dnia 17 czerwca 1999 r. IV KKN 740)98 WPP 1999, nr 3–4, s. 123, z dnia 16 czerwca 2000 r. III KKN 123)98 LEX nr 51434).

1.2.13. Przejęcie kary do wykonania

przepisy: art. 611 c § 1 k.p.k.; konwencja o przekazywaniu osób skazanych sporządzona w Strasburgu dnia 21 marca 1983 r., (Dz. U. z 1995 r., Nr 51, poz. 279;

hasła: przejęcie kary do wykonania

Postanowienie z dnia 25 kwietnia 2005 r. (sygn. akt IV KK 89/05)

Z uzasadnienia

„Przyjmuje się generalnie, że orzekając w trybie art. 611 c § 1 k.p.k. sąd polski może rozstrzygać wyłącznie o takich karach i środkach, których dotyczyło uprzednie postanowienie o dopuszczalności przejęcia, a nie o innych karach i środkach karnych zawartych także w orzeczeniu sądu obcego (por. postanowienie SN z dnia 25 lutego 2004 r., II KK 391/03, OSNKW 2004, z. 4, poz. 44). Zarówno z odpowiednich przepisów konwencji strasburskiej, jak i z przepisów prawa polskiego wynika niemożność orzeczenia kary grzywny w przypadku, gdy dopuszczalność przejęcia została orzeczona wyłącznie w

odniesieniu do kary pozbawienia wolności. Zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt b konwencji strasburskiej, przy transponowaniu kary właściwe organy nie mogą przekształcić kary pozbawienia wolności w karę o charakterze majątkowym. Jest to reguła, którą powinny brać pod uwagę również sądy polskie, w procesie przekształcania kary. Nakaz ten jest związany z ogólną zasadą pierwszeństwa umów międzynarodowych, wynikającą z art. 91 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto, zgodnie z art. 615 § 1 k.p.k. przepisów Rozdziału 66 nie stosuje się, jeśli umowa międzynarodowa, dotycząca przekazywania skazanych, której Polska jest stroną, stanowi inaczej(...). Zgodnie z przyjętym w orzecznictwie poglądem, nawet jeśli odpowiednie przepisy kodeksowe nie przewidują takich ograniczeń, sąd jest obowiązany uwzględniać przepisy umowy międzynarodowej, a nie tylko normy Rozdziału 66 Kodeksu postępowania karnego o przejmowaniu i przekazywaniu orzeczeń do wykonania (por. postanowienie SN z dnia 14 stycznia 2004 r., V KK 319/03, OSNKW 2004, z. 3, poz. 27,(...)).

O samodzielnym traktowaniu kary pozbawienia wolności świadczy również rozdzielenie podstawy prawnej, poprzez wprowadzenie odrębnego reżimu ustawowego; jednego dla przekazywania kary pozbawienia wolności oraz odmiennego odnoszącego się do innych kar. W art. 609 § 1 k.p.k. uregulowana została procedura przejścia orzeczonej kary pozbawienia wolności lub środka polegającego na pozbawieniu wolności, natomiast przejście do wykonania orzeczonej prawomocnie grzywny, zakazu prowadzenia określonej działalności gospodarczej, zakazu prowadzenia pojazdów, przepadku albo środka zabezpieczającego nie polegającego na pozbawieniu wolności odbywać się ma zgodnie z art. 609 § 2 k.p.k. Orzekając o dopuszczalności przekazania w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy oparł się na art. 609 § 1 k.p.k., który dotyczy wydawania postanowienia w przypadku przejmowania do wykonania kary pozbawienia wolności lub środka polegającego na pozbawieniu wolności i orzekł „dopuszczalność przejścia do dalszego wykonania w Polsce kary 10 lat pozbawienia wolności”. Tym samym przejął on do wykonania wyłącznie karę pozbawienia wolności.

Z poruszonym w niniejszej sprawie problemem wiąże się zagadnienie natury przekształcenia kary (tzw. adaptacji, konwersji) orzeczonej w celu jej wykonania w państwie wykonania. Zasadnicze jest tu pytanie, jakie są granice „orzekania na nowo” kary przez sąd przejmujący karę do wykonania i jak dalece jest on związany karą orzeczoną w państwie przekazującym, a ściślej: czy może on zamienić karę pozbawienia wolności na karę grzywny, której orzeczenia wymaga system prawny państwa wykonania. Kwestia ta była szeroko dyskutowana w doktrynie. Podnosi się, że gdy orzeczona kara mieści się w granicach ustawowego zagrożenia w państwie wykonującym, ale różni się od kar zwykle orzekanych w takich przypadkach, to jej adaptacja nie może służyć przystosowaniu do polityki karnej państwa wykonania. Byłoby to właściwie orzekanie o karze na nowo, wobec czego celowość uprzedniego wymierzania kary w państwie przekazującym byłaby wątpliwa. (L. Gardocki, *Zarys prawa karnego międzynarodowego*, Warszawa 1985, s. 229). Nie neguje się wprawdzie możliwości wykonywania przez państwo przejmujące wyrok do wykonania kary grzywny (wskazując, że wykonanie takiej kary wymaga jedynie przeliczenia jej na walutę państwa wykonującego według aktualnego kursu), ale równocześnie podkreśla się, że zasadniczo wykonany powinien być wyrok orzeczony w państwie jego wydania a nie nowy, orzeczony przez państwo wykonania, gdyż byłby to już „inny model, przekazywania (i przejmowania) postępowania karnego, polegający na powierzeniu orzeczenia o winie państwu A, a orzeczenia o karze i wykonania państwu B”. (por.: L. Gardocki, *Zagadnienia internacjonalizacji odpowiedzialności karnej za przestępstwa popełnione za granicą*, Warszawa, 1980, s. 109-110). Biorąc pod uwagę obowiązujące obecnie instrumenty współpracy w sprawach karnych, nie powinno podlegać wątpliwości, że taki model nie jest możliwy do zastosowania, a wykonaniu ma podlegać kara orzeczona w państwie jej wydania.

Przypisanie decydującej roli w procedurze przekazania kary praktyce sądowej państwa przejęcia, zamiast kryteriom ustawowym, mogłoby naruszyć prawo skazanego do wyrażania świadomej zgody na przekazanie. Wydawanie orzeczenia „od nowa” byłoby nie do pogodzenia z koncepcją wyrażania zgody przez skazanego na przekazanie wyroku do wykonania na terytorium innego państwa. Zakłada się bowiem, że skazany wyraża zgodę na wykonanie określonego wyroku na terytorium państwa przejmującego. Nie można się zaś spodziewać, że wyrazi on zgodę, nie wiedząc, jaka kara zostanie mu wymierzona. (por. M. Płachta, *Przekazywanie skazanych pomiędzy państwami*, Kraków 2003, s. 602).

Jeśli natomiast chodzi o przekształcenie kary pozbawienia wolności na karę grzywny, to jest to dopuszczalne tylko wówczas, gdy tylko taka kara jest przewidziana za dane przestępstwo w przepisach karnych państwa wykonującego. Natomiast w przypadku, gdy ustawa przewiduje zagrożenie danego przestępstwa (tu: przemytu narkotyków) karą pozbawienia wolności i karą grzywny, wykonaniu powinna podlegać jedynie kara pozbawienia wolności, wykonaniu powinna podlegać jedynie kara pozbawienia wolności, dopuszczona do wykonania postanowieniem sądu”

1.2.14. Pojęcie „górną granicy zagrożenia” w rozumieniu Konwencji strasburskiej o przekazywaniu osób skazanych

przepisy: Konwencja o przekazywaniu osób skazanych, sporządzonej w Strasburgu dnia 21 marca 1983 r.

hasła: Przekazanie do odbycia kary; górna granica ustawowego zagrożenia

Postanowienie SN z dnia 8 grudnia 2004 r. (sygn. akt V KK 344/04)

Z uzasadnienia

„Pojęcie „górną granicy zagrożenia”, (użyte art. 10 Konwencji o przekazywaniu osób skazanych, sporządzonej w Strasburgu dnia 21 marca 1983 r. - Dz. U. z 1995 r., Nr 51, poz. 279 - i) nie sprecyzowane bliżej w postanowieniach konwencji, jest w orzecznictwie sądów polskich jednolicie interpretowane. Sąd Najwyższy przyjmował niezmiennie, że zagrożenie ustawowe określa zawsze przepis statuujący typ przestępstwa. Nie zmieniają go przepisy uprawniające sąd do orzeczenia kar wyższych, bądź niższych od tych granic przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia lub nadzwyczajnego obostrzenia kary (uzasadnienie uchwały SN z dnia 16. marca 1999 r., I KZP 4/99 i powołane tam inne uchwały SN, OSNKW 1999, z. 5-6, poz. 27). Dalej idące doprecyzowanie pojęcia „granic ustawowego zagrożenia” odnoszące się do unormowań zawartych w konwencji o przekazywaniu osób skazanych na karę pozbawienia wolności w celu odbycia kary w państwie, którego są obywatelami, sporządzonej w Berlinie dnia 19 maja 1978 r. (Dz. U. z 1980 r. Nr 8, poz. 21) przedstawił Sąd Najwyższy jedynie w uchwale z dnia 20. 06. 1991r., I KZP 11/91 (OSNKW 1991, z. 10-12, poz.48). Wyraził mianowicie pogląd, że orzekając w przedmiocie przekazywania do odbycia w kraju kary pozbawienia wolności wymierzonej obywatelowi polskiemu przez sąd państwa obcego, sąd polski związany jest nie tylko granicami ustawowego zagrożenia, ale również modyfikacjami tego zagrożenia, wynikającymi z zastosowania instytucji ogólnych prawa karnego, jeżeli zastosowanie danej instytucji stanowi w konkretnym wypadku obowiązek sądu orzekającego.

Podzielając przy rozpoznaniu niniejszej kasacji stanowisko zaprezentowane w powołanej uchwale Sądu Najwyższego, należy stwierdzić, że nie ma podstaw do interpretowania art. 10 ust. 2 konwencji strasburskiej w ten sposób, że górną granicę zagrożenia przewidzianą przez państwo wykonania limituje uprawnienie sądu tego państwa do nadzwyczajnego obostrzenia kary, które mogłoby być zastosowane, gdyby sąd ten rozpoznawał sprawę merytorycznie. Raz jeszcze trzeba zauważyć, że ustawowe granice zagrożenia określone są w przepisie typizującym przestępstwo. Poza ustawowymi granicami zagrożenia jest nadzwyczajny wymiar kary, do którego ustawodawca uprawnia tylko sąd orzekający w razie zaistnienia ściśle sprecyzowanych przesłanek, pozostawiając jednak zastosowanie takiego nadzwyczajnego wymiaru kary swobodnemu uznaniu sądu.”

Omówienie:

Sąd Okręgowy w Poznaniu stwierdził, że przestępstwo przypisane skazanemu wyrokiem wydanym w Królestwie Szwecji wyczerpuje znamiona przestępstwa skarbowego z art. 86 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt. 1 k.k.s. i zdecydował, iż wykonaniu w Rzeczypospolitej Polskiej, przy zastosowaniu art. 38 § 2 pkt. 1 k.k.s., podlegać będzie, po dostosowaniu do ustawodawstwa polskiego, kara 4 lat pozbawienia wolności. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Okręgowy zauważył, że wprawdzie przestępstwo z art. 86 § 1 k.k.s. zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 2, ale w niniejszym

wypadku mają zastosowanie przepisy art. 37 § 1 pkt. 1 k.k.s. i art. 38 § 2 pkt. 1 k.k.s., które pozwalają na podwyższenie podwójnie górnej granicy wymiaru kary przewidzianej w art. 86 § 1 k.k.s. Tak więc kara 4 lat pozbawienia wolności mieści się, w przekonaniu Sądu Okręgowego, w granicach ustawowego zagrożenia w polskiej ustawie karnej, odnoszącego się do przypisanego oskarżonemu przestępstwa.

1.2.15. Znamię „bezpośredniości” usiłowania. Różnica pomiędzy związkiem przestępczym a zorganizowaną grupą przestępczą

przepisy: art. 13 § 1 k.k.; art. 258 k.k.

hasła: usiłowanie; związek przestępczy; zorganizowana grupa przestępcza

Wyrok SN z dnia 1 kwietnia 2005 r. (sygn. akt (V KK 309/04)

Z uzasadnienia

1. „Interpretacja użytego w art. 13 § 1 k.k. terminu „bezpośrednio” budziła i zapewne dalej budzić będzie w doktrynie i praktyce prawa karnego liczne kontrowersje, co też zauważali w kasacjach i obrońcy skazanych. Niewątpliwie dla dokonania oceny tego znamienia w konkretnej sprawie, decydujące znaczenie mieć muszą jej realia. W tej właśnie płaszczyźnie obrońcy skazanych nie docenili znaczenia jakie w sprawie odgrywał napad rabunkowy dokonany dnia poprzedniego, na osobie A.N.. Zupełnie wyjątkowo zdarza się, aby sprawcy pragnęli następnego dnia dokładnie powtórzyć swoje działanie, wobec faktu popełnienia pomyłki co do ofiary (A. N. stał się ofiarą rozboju wyłącznie dlatego, że skazani pomylili go z osobą M. I.). Scenariusz napadu na A.N., pozwala zatem na jednoznaczne odtworzenie czynności, jakie miały poprzedzać także napad na M.I.. Otóż A.N. został zaatakowany po wyjściu z klatki schodowej, gdy przechodził obok żywopłotu, za którym ukryci byli napastnicy; przewrócony na ziemię, obezwładniony i po przyłożeniu pistoletu do głowy, obrabowany..

Następnego dnia, (...) M.I., wyszedł do pracy „jak zwykle”, pomiędzy godzina 6 a 7 rano (...). Zaatakowany jednak nie został, gdyż wcześniej, w godzinach 5.30 – 5.40 (skazani) (...) zostali zatrzymani właśnie za tym żywopłotem, zza którego nastąpił napad na A.N.. W sprawie nie zostały ujawnione żadne okoliczności, które w rozsądny sposób wskazywałyby na to, iż gdyby nie interwencja policji, napad rabunkowy na M.I. nie zostałby dokonany. Słusznie zatem Sąd Apelacyjny podkreślał, że ukrycie się sprawców za żywopłotem należy ocenić jako ostatnią fazę ich działania, poprzedzającą dokonanie rozboju, czyli atak na pokrzywdzonego, skierowany, rzecz jasna, jednocześnie przeciwko jego osobie i mieniu. Bezpośrednie zagrożenie tych dóbr, a zatem i społeczna szkodliwość działania skazanych, wbrew odmiennym twierdzeniom skarżących, jawią się zupełnie jednoznacznie.

Jeszcze bardziej wyraziście w realiach sprawy kształtuje się kwestia przekroczenia przez skazanych czynności przygotowawczych, o których mowa w art. 16 § 1 k.k. W przepisie tym ustawodawca przykładowo, ale przecież dość jasno zilustrował rodzaj czynności stanowiących „przygotowanie”. Wskazał na takie zachowania, jak wejście w porozumienie z inną osobą, uzyskanie lub przysposobienie środków do popełnienia przestępstwa, zbieranie w tym celu informacji lub sporządzenie planu działania. Skazani, którym przypisano sprawstwo usiłowania dokonania rozboju na M.I. w nader istotnym stopniu przekroczyli ramy czynności przygotowawczych. Wszak Robert M. i Rafał G., w ramach uzgodnionego podziału ról, wręcz zakończyli fazę swoich działań poprzedzających dokonanie, to jest zawiezenie (skazanych) na miejsce przestępstwa. Dalej oczekiwali w samochodach na ich zabranie i ucieczkę po dokonaniu napadu. Nie wiedzieli o zatrzymaniu (skazanych) i dopiero przedłużające się oczekiwanie skłoniło ich do odjechania z umówionego miejsca i próby nawiązania telefonicznego kontaktu. Także przyjście przez (skazanych) pod blok pokrzywdzonego i ukrycie się za żywopłotem w oczekiwaniu na nadejście wytypowanej ofiary, daleko odbiega od tego rodzaju czynności, o jakich mowa w art. 16 § 1 k.k. W pełni podzielić należy stanowisko powoływanego przez skarżących Andrzeja Wąska, że „to co wykracza poza granice przygotowania czynu zabronionego, nie osiągając punktu jego dokonania, jest usiłowaniem; między przygotowaniem a usiłowaniem nie istnieje «pole niczyje»” (cyt. Komentarz KK, s.194). Wprawdzie Tadeusz E. Huk przedstawił stanowisko odienne, iż „czynność ponad przygotowanie, dopóki nie ma cech bezpośredniości, nie jest usiłowaniem, lecz nadal tylko przygotowaniem ...” (Palestra

1986, Nr 12, s. 115), lecz trudno je podzielić. Wszak określone działanie albo wykracza poza granice przygotowania albo poza te granice nie wykracza – tertium non datur. Zgodnie z regułami logiki nie można granicami znaczeniowymi pojęcia „przygotowanie” obejmować także tego co stanowi „ponad przygotowanie”. W „pochodzie” przestępstwa, od powstania zamiaru jego popełnienia, poprzez przygotowanie, następnie usiłowanie, aż po dokonanie, nie ma – jak słusznie podkreślał Andrzej Wąsek – „pola niczyjego”.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy uznał, że zawarty w kasacjach obrońców (skazanych) zarzut rażącego naruszenia przez Sąd Apelacyjny prawa materialnego – art. 13 § 1 k.k. – na uwzględnienie nie zasługiwał.”

2. „(...) nie można nie dostrzegać różnic pomiędzy „zorganizowaną grupą” a „związkiem”, o których mowa w art. 258 § 1 k.k. (str. 32). To „związek” charakteryzują te cechy, na które wskazywał autor omawianej kasacji, a więc wyraźne przywództwo, określony stopień profesjonalizmu, bezwzględne wykonywanie poleceń i poważne konsekwencje w razie im się nie podporządkowania. Do uznania, że spełnione zostało znamię „zorganizowanej grupy” wystarczające jest ustalenie, iż powstał „zespół co najmniej trzech osób, organizujących się po to, by popełnić przestępstwo; poziom zorganizowania grupy nie musi być wysoki (...) musi w niej być przywódca i ustalony podział ról dla poszczególnych członków; przywództwo i role mogą ulegać zmianie” (P. Hofmański, L. Paprzycki, Nowa Kodyfikacja Karno. Krótkie Komentarze, zeszyt 26, Warszawa 1999, s. 81).”

1.2.16. Wznowienie postępowania z urzędu.

przepisy: 542 § 3 k.p.k.; 439 § 1 k.p.k.

hasła: wznowienie postępowania; bezwzględne przesłanki odwoławcze

Postanowienie SN z dnia 8 czerwca 2005 r. (sygn. akt IV KO 5/05)

Z uzasadnienia

„ (...) kwestię dopuszczalności wskazywania przez stronę uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. rozstrzygać trzeba z uwzględnieniem nie tylko obu tych przepisów, lecz także wykładni systemowej. Mimo rozbieżności wypowiedzi komentatorów w tej kwestii, mającej swą przyczynę w niejednoznacznej językowo treści art. 542 § 3 k.p.k., już w postanowieniu z dnia 21 kwietnia 2005 r. (II KO 59/04 – niepubl.) Sąd Najwyższy zajął stanowisko, zgodnie z którym ujawnienie uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. stanowi podstawę do wznowienia postępowania wyłącznie z urzędu. Takie też stanowisko wyrażono w uchwale Sądu Najwyższego, podjętej w powiększonym składzie tego Sądu w dniu 24 maja 2005 r. (I KZP 5/07 – dotąd niepubl.). Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, nie znajduje podstaw do kwestionowania następującej tezy tej uchwały: „Wznowienie postępowania na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w związku z ujawnieniem się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. może nastąpić tylko z urzędu, nie zaś na wniosek strony”. Konsekwencją takiego stanowiska jest pozostawienie bez rozpoznania złożonego przez obrońcę wniosku o wznowienie postępowania w niniejszej sprawie.

Rozstrzygnięcie to nie sprzeciwia się potraktowaniu inicjatywy obrońcy jako sygnalizacji o uchybieniu wskazanym w art. 439 § 1 k.p.k. i podjęciu z urzędu badania, czy uchybienie takie miało miejsce. Przeszkody do rozpoznania sprawy w tym trybie nie stanowi również fakt, iż została w niej wniesiona i rozpoznana kasacja obrońcy, którą – jako oczywiście bezzasadną – oddalono. Okoliczność, iż Sąd nie stwierdził wówczas uchybienia określonego w art. 439 § 1 k.p.k. nie może bowiem prowadzić do wyłączenia możliwości stwierdzenia takiego uchybienia i – w konsekwencji – niedopuszczalności orzekania o jego następstwach. Prowadziłoby to – w wypadku wyczerpania prawnych możliwości wniesienia kasacji – do niemożności uchylecia prawomocnego orzeczenia, mimo stwierdzenia bezwzględnej przyczyny odwoławczej i ustawowego nakazu uchylecia orzeczenia.”

1.2.17. Typ kwalifikowany zabójstwa popełnionego w związku z rozbojem.

przepisy: art. 148 § 2 pkt 2

hasła: przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu - zabójstwo

Postanowienie SN z dnia 6 kwietnia 2005 r. (sygn. akt 370/04)

Z uzasadnienia

„(...) nawet przy uwzględnieniu pewnej konwencjonalności pojęcia czynu w prawie karnym fakty ustalone w niniejszej sprawie nie pozostawiają wątpliwości, że rozbój dokonany na mężczyźnie o nieznaną tożsamość, a następnie jego zabójstwo, stanowią czyny odrębne. Nie można łączyć ich kategorią normatywną wyrażoną w formule „ten sam czyn” zawartej w art. 11 § 1 k.k. Wszak przystąpienie przez skazanego i pozostałych sprawców do popełnienia zabójstwa nastąpiło już po dokonaniu rabunku, gdy cel odebrania pokrzywdzonemu mienia został osiągnięty. Na skutek nowego impulsu woli skazani postanowili „ukarać” pokrzywdzonego za to, że nie przyznał się wcześniej do posiadania pieniędzy. Odrębność działania polegającego na zaborze mienia przy użyciu przemocy, od tego, które nastąpiło później i doprowadziło do śmierci ofiary jest bardzo wyrazista, a przecież i cele przyświecające skazanym przy podejmowaniu tych działań były także różnego rodzaju. Trafnie zatem podniósł skarżący, że skazując T. G. za jeden czyn o kumulatywnej kwalifikacji prawnej sąd pierwszej instancji naruszył przepis art. 11 § 2 k.k., znajdujący zastosowanie wtedy tylko, gdy ten sam czyn wyczerpuje znamiona określone w dwóch albo więcej przepisach ustawy karnej. Zarzutu takiego nie można jednak postawić skutecznie wyrokowi sądu odwoławczego, w którym uchycenie Sądu Okręgowego zostało dostrzeżone, ale nie usunięte ze względu na zakaz orzekania na niekorzyść oskarżonego przy braku środka odwoławczego wniesionego w tym kierunku (art. 434 § 1 k.p.k.). Zmiana wyroku w instancji odwoławczej, która polegałaby na skazaniu T. G. za dwa przestępstwa (oddzielnie za zabójstwo i za rozbój), bądź uchycenie zaskarżonego wyroku ze stosownymi wskazaniem co do ponownego postępowania, byłyby orzeczeniami na niekorzyść w sytuacji, gdy sąd odwoławczy prezentował pogląd, że zabójstwo ma charakter kwalifikowany przez popełnienie w związku z rozbojem (art. 148 § 2 pkt 2 k.k.). W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał, że obraza art. 11 § 1 i 2 k.k., obciążająca wyrok Sądu Okręgowego, została niezasadnie zarzucona w kasacji wyrokowi sądu odwoławczego. W drugiej instancji nie było bowiem możliwości usunięcia skutków popełnionego uchycenia ze względu na uwarunkowania procesowe, a konkretnie na zakaz reformationis in peius.

Wymaga jednak podkreślenia, że inaczej należałoby postrzegać zarzut obrazy art. 11 § 2 k.k. w wypadku uznania za zasadny zarzutu obrońcy (zamieszczonego już w uzasadnieniu kasacji), węższej zakreślającego zakres uchycenia przepisom prawa materialnego. Nie kwestionując ustalonych faktów skarżący utrzymywał, że wykluczały one jednak utrzymanie w mocy skazania T. G. za zabójstwo kwalifikowane przez związek z rozbojem, a nakazywały poprzestanie przy kwalifikacji zabójstwa w jego typie podstawowym (art. 148 § 1 k.k.). Negując istnienie in concreto związku zabójstwa z rozbojem obrońca odwołał się do fragmentów uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego. Wskazano tam mianowicie, że zasadne byłoby przyjęcie związku zabójstwa z rozbojem także w układzie, gdy przestępstwa te popełnione zostały odrębnymi czynami, a więc gdy pozostają w zbiegu realnym. Sąd odwoławczy dostrzega taki związek zwłaszcza w sytuacji, gdy sprawca dopuszcza się zabójstwa w celu pozbycia się świadka rozboju. Wykorzystując tę egzemplifikację skarżący zauważa, że w niniejszym wypadku skazani dokonali zabójstwa nie w celu usunięcia świadka rozboju, lecz by ukarać pokrzywdzonego rozbojem za to, że kłamał zaprzeczając posiadaniu pieniędzy. Nie sposób nie zauważyć, że odrzucając istnienie związku zabójstwa z rozbojem w okolicznościach sprawy, autor kasacji w swoisty sposób zawęża rozumienie owego związku, dopuszczając go w razie kierowania się przez sprawcę zabójstwa określonym rodzajem motywacji nawiązującej do rozboju, a odrzucając go w wypadku innej motywacji, choćby także łączącej się z rozbojem. Nie precyzuje jednak kryteriów, które miałyby w tym względzie rozstrzygające znaczenie i w efekcie popada w dowolność przy interpretowaniu znamion zabójstwa popełnionego w związku z rozbojem.

Nie zwalnia to z powinności rzeczowego odniesienia się do zarzutu podważającego trafność subsumcji ustaleń faktycznych pod przepis art. 148 § 2 pkt 2 k.k. To zaś wymaga wskazania co oznacza w tym przepisie funktor typizujący zabójstwo jako popełnione w związku z rozbojem.

Nie ulega wątpliwości, że związek ów zachodzi wtedy, gdy sprawca dopuszcza się zabójstwa i rozboju tym samym czynem. Wtedy zabójstwo, współkształtując zwykle (choć nie w każdym wypadku) modus operandi rozboju, skuteczniej zapewnia osiągnięcie celu sprawcy, tj. zabór mienia, a zarazem usuwa ofiarę jako potencjalnego świadka czynu. Związek między zabójstwem a rozbojem występuje w takiej sytuacji zawsze, a w kwalifikacji prawnej przestępstwa przepisy art. 148 § 2 pkt 2 k.k. i art. 280 § 1 lub 2 k.k. pozostają w kumulatywnym zbiegu (por. post. SN z 12.11.2003, III KK 422/02, Lex nr 82309, wyrok S.A. we Wrocławiu z 12.03.2002, II AKa 48/02, OSA 2002/7/52).

Układ uzasadniający zakwalifikowanie zabójstwa jako popełnionego w związku z rozbojem (art. 148 § 2 pkt 2 k.k.) może wystąpić także wtedy, gdy sprawca dopuszcza się zabójstwa czynem odrębnym od rozboju dokonanego przez niego samego lub inną osobę, a więc gdy przestępstwa te pozostają w zbiegu realnym.

W dotychczasowym okresie obowiązywania Kodeksu karnego z 1997 r. w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie ma judykatu, w którym dokonano pogłębionej wykładni pojęcia „związek” zabójstwa z rozbojem jako znamienia kwalifikującego w sytuacji, gdy przestępstwa te występują w zbiegu realnym. Zagadnienie to podejmowano natomiast w doktrynie, a prezentowane tam poglądy zasługują w ocenie Sąd Najwyższy na aprobatę. Dominuje zapatrywanie, że związek ten może być różnorodny (A. Zoll [red.] w – Kodeks karny. Część szczególna, t. 2, Kraków 1999, s. 223.). Wskazuje na to pojemność semantyczna, nie zawierająca sama w sobie ograniczenia pojęcia „związku” do określonego rodzaju, poza odniesieniem go do obu typów przestępstw. „Związek” oznacza powiązanie funkcjonalne między przestępstwami zabójstwa i rozboju nie tylko o charakterze przyczynowo-skutkowym, co zawęzałoby je do tego właśnie kryterium. Ma ono szerszy zakres i spełnia się zawsze wtedy, gdy zabójstwo zostaje popełnione z każdego rodzaju motywacji nawiązującej do rozboju, także irracjonalnej jak w niniejszym wypadku. Obejmuje te sytuacje, w których popełnienie rozboju naprowadza sprawcę na dokonanie zabójstwa (por. R. Kokot: Zabójstwo kwalifikowane, s. 173 – 181, Akta Universitatis Wratislaviensis No 2332, Wrocław 2001, J. Kasprzycki: Zabójstwa kwalifikowane, s. 127 – 128, Czasopismo prawa karnego i nauk penalnych, r. 1999, z. 2).

Słusznie zatem przyjął Sąd Apelacyjny, że zabójstwo przypisane skazanemu, motywowane żądzą ukarania ofiary rozboju za zatajenie faktu posiadania pieniędzy, zostało popełnione w związku z rozbojem.

1.2.18. Termin zawity

przepisy: art. 126 k.p.k

hasła: termin zawity

Postanowienie SN z dnia 14 czerwca 2005 r. (sygn. akt V KZ 21/05)

Z uzasadnienia:

„(...)w skrajnych wypadkach trudna sytuacja materialna uniemożliwiająca rzeczywiście stawienie się na rozprawie i udanie się do sądu w celu dowiedzenia się o treści orzeczenia może być – jak się wydaje uznana za okoliczność usprawiedliwiająca przekroczenie terminu zawitego”

1.3. Orzecznictwo Izby Wojskowej SN

1.3.1. Kryteria oceny znikomego stopnia społecznej szkodliwości czynu

przepisy: art. 115 § 2 k.k.; art. 1 § 3 k.k.; art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.

hasła: społeczna szkodliwość; umorzenie postępowania

Wyrok SN z dnia 28 czerwca 2005 r. (sygn. akt WA 14/05)

Z uzasadnienia:

„(...) sąd wydając orzeczenie o umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. powinien – na tle konkretnej sprawy – odnieść się do określonych ustawowo w art. 115 § 2 k.k. kryteriów oceny społecznej szkodliwości czynu i w nawiązaniu do nich wykazać, dlaczego uznał, że przypisany oskarżonemu czyn charakteryzował się znikomym stopniem społecznej szkodliwości. (...) w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w ogóle nie nawiązano do treści art. 115 § 2 k.k., który definiuje kryteria oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu. Należy podkreślić, że przepis ten umieszczony został w „słowniczku wyrażeń ustawowych”, a więc zawarte w nim definicje mają charakter wiążący (definicje legalne), a ich nieprzestrzeganie stanowi naruszenie ustawy.”

Omówienie:

Sąd Najwyższy, działając jako sąd drugiej instancji, uchylił zaskarżony apelacją wyrok, którym umorzono postępowanie z uwagi na znikomy stopień społecznej szkodliwości, z uwagi na brak podania kryteriów takiej oceny odwołujących się do treści art. 115 § 2 k.k. Zdaniem SN uniemożliwia to kontrolę prawidłowości ustaleń dokonanych przez sąd pierwszej instancji.

1.3.2. Brak możliwości zaskarżania orzeczeń wydanych na skutek skargi na przewlekłość postępowania.

przepisy: ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843)

hasła: skarga na przewlekłość postępowania; środki odwoławcze; zażalenie

Postanowienie z dnia 28 czerwca 2005 r. (sygn. akt WZ 51/05)

Z uzasadnienia:

„Ustawa (...) (ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843) w swojej treści nie przewiduje możliwości zaskarżenia jakichkolwiek orzeczeń, czy innych rozstrzygnięć wydanych w postępowaniu w przedmiocie skargi. Możliwości tej nie przewidują również mające odpowiednie zastosowanie art. 8 ust. 2 cyt. ustawy, przepisy Kodeksu postępowania karnego zawarte w Dziale IX „ Postępowanie odwoławcze ”, w Rozdziałach 48 „ Przepisy ogólne ” i 50 „ Zażalenie ”.”

Omówienie:

Sprawa dotyczyła zażalenia na zarządzenie Przewodniczącego Wydziału Sądu Najwyższego o odmowie przyjęcia zażalenia na postanowienie Sądu Najwyższego pozostawiające bez rozpoznania skargę na przewlekłość postępowania.

1.4. Pytania prawne

1.4.1. Skład sądu

przepisy: art. 404 § 2 k.p.k.; art. 5 ustawy z dnia 10 stycznia 2003 roku o zmianie ustawy - kodeks postępowania karnego, ustawy - przepisy wprowadzające kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych

hasła: skład sądu

Pytanie Sądu Apelacyjnego w Katowicach (Sygn. akt I KZP 36/05)

„Czy zawarty wart. 404 par.2 kpk wymóg prowadzenia od początku rozprawy odroczonej, w razie zmiany składu sądu, w aspekcie również art. 5 ustawy z dnia 10 stycznia 2003 roku o zmianie ustawy - kodeks postępowania karnego, ustawy - przepisy wprowadzające kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych /Dz. U. Nr 17, poz.155; zm. Dz. U. Nr 111 poz.1061/ stawiającego wymóg prowadzenia postępowania według nowych przepisów w razie odroczenia rozprawy, dotyczy wyłącznie zmian personalnych w składzie sądu czy też również uregulowania ustawowego zawartego wart. 28 kpk wobec zmiany paragrafu 3 tego przepisu przewidzianej w w/cytowanej ustawie z dnia 10 stycznia 2003 roku? „

Uzasadnienie:

Sąd Apelacyjny powziął wątpliwość czy wymóg prowadzenia odroczonej rozprawy od początku w razie zmiany składu, przewidziany art. 404 par.2 kpk dotyczy nie tylko, co jest niewątpliwie, personalnej obsady składu sądu dla zagwarantowania zasady bezpośredniości, ale i również ustawowego uregulowania składu sądu wart. 28 kpk, jeżeli w okresie spoczywania postępowania na skutek odroczenia rozprawy, nastąpiło znowelizowanie tego ostatniego przepisu, co miałyby na celu zagwarantowanie równie doniosłej zasady, wedle której sprawę powinien rozpoznać i rozstrzygnąć sąd wyznaczony zgodnie z ustawą.

Wątpliwości pogłębia treść przepisu art. 5 wyżej cytowanej ustawy z 10 stycznia z dnia 10 stycznia 2003 roku, stanowiącego, iż w razie, między innymi, odroczenia rozprawy, postępowanie winno toczyć się według przepisów nowej ustawy, co dotyczy również zmiany brzmienia art.28 par. 3 kpk, zgodnie z którą po dniu 1 lipca 2003 roku orzekać w niniejszej sprawie winien sąd w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

Wątpliwym przy tym jest czy pojęcie "w razie odroczenia rozprawy" zawarte w art. 5 cytowanej ustawy z 10 stycznia 2003 roku /wcześniej użyte wart. IX przepisów wprowadzających kodeks postępowania karnego z 1969 roku / jest tożsame z pojęciem "w razie konieczności odroczenia rozprawy" użytym w art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Przepisy wprowadzające kodeks postępowania karnego. Pojęcie "konieczności odroczenia rozprawy" dotyczy bowiem stanów przyszłych, a więc tych, które zaistnieją w okresie po wejściu w życie nowych przepisów postępowania / przykładowo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 1999 roku I KZP 19/99 - OSNKW 1999/7-8/42/, zaś pojęcie "odroczenia rozprawy" jako statyczne ma zakres szerszy i obejmować może również stan sprawy w dacie wejścia w życie nowych regulacji prawnych, zainicjowany postanowieniem Sądu wydanym przed nowelizacją. Ratio legis jednak przepisu art. 5 cytowanej ustawy nowelizacyjnej wskazywałoby na konieczność stosowania nowych przepisów proceduralnych tylko w razie odroczenia rozprawy dopiero po dniu wejścia w życie nowych przepisów, w przeciwnym bowiem wypadku wszystkie odroczone wcześniej rozprawy na okres przekraczający termin wejścia w życie nowych przepisów, bez względu czy wprowadzone w tych nowych przepisach zmiany bezpośrednio miałyby w tych sprawach zastosowanie, musiałyby toczyć się od początku według nowych przepisów, co niewątpliwie przedłużałoby toczące się postępowania.

Jednakże bezwzględny wymóg prowadzenia odroczonej rozprawy od początku w razie zmiany składu sądu, przewidziany wart. 404 par. 2 kpk w powiązaniu ze wspomnianą zasadą, zgodnie z którą sprawę winien rozpoznać i rozstrzygnąć sąd wyznaczony zgodnie z ustawą, a zatem również w składzie przewidzianym dla danego rodzaju sprawy przez ustawę, w aspekcie wymogu aby postępowanie toczyło się (według nowych uregulowań prawnych, zawartego w art. 5 cytowanej ustawy, w razie odroczenia rozprawy, czyni koniecznym rozstrzygnięcie wątpliwości czy użyte wart. 404 par.2 kpk pojęcie "skład sądu" oznacza skład personalny, osobowy, wyznaczany z listy, czy również liczbowy uregulowany ustawowo. W dotychczasowym orzecznictwie jak i dorobku literatury prawniczej wykładnia pojęcia "składu sądu" użytego w przepisie art. 404 par. 2 kpk dotyczy jedynie zakresu personalnego, którego stałość w toku postępowania stanowi jedną z gwarancji zasady bezpośredniości, brak jest natomiast odniesień do rozumienia szerszego tegoż pojęcia, w znaczeniu nadanym art. 28 kpk, gdy ustawowe zmiany w tym zakresie są wynikiem nowelizacji ustawy wchodzącej w życie w okresie odroczenia rozprawy, a także czy w takiej sytuacji Sąd, który odroczył rozprawę przed nowelizacją przepisów dotyczących również składu sądu, może kontynuować rozprawę według przepisów dotychczasowych, w tym dotyczących składu sądu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego jeżeli w ustawie przewidziano wyłącznie jeden skład sądu jako właściwy dla rozpoznania konkretnego rodzaju sprawy / przestępstwa! na podstawie ustawy, to wszelkie inne składy, mimo, że dla rozpoznania innych spraw na podstawie ustawy byłyby właściwe, są składem sądu nienależycie obsadzonym, choćby były to składy liczbowo

szersze lub wyżej kwalifikowane. Wychodząc zaś z takiego założenia wydaje się, że w razie zmiany ustawy w zakresie składu sądu, która nastąpiła w okresie odroczenia rozprawy, koniecznym staje się prowadzenie jej od początku w nowym ustawowym składzie, przy uwzględnieniu wynikającego z art. 404 par. 2 kpk obliwu, bowiem trudno uznać, że pojęcie "skład sądu" użyte w tymże przepisie jest pojęciem węższym od użytego w przepisie art. 28 kpk.

1.4.2. Kara porządkowa grzywny*

przepisy: art. 50 § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych

hasła: skład sądu; zażalenie; kara porządkowa

Pytanie Sądu Okręgowego w Świdnicy (Sygn. akt I KZP 37/05)

"Czy na postanowienie Sądu wydane w trybie przysługuje zażalenie; czy toczące się postępowanie odbywa się według zasad określonych w kodeksie postępowania karnego, czy jest związane z postępowaniem wykonawczym; czy do terminów przedawnienia wykonania kary porządkowej grzywny stosuje się zasady opisane w kodeksie karnym, czy w kodeksie wykroczeń".

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 26 lutego 2003 roku Sąd Rejonowy w D. na podstawie art. 49 §1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych ukarał A.D. karą porządkową grzywny w kwocie 500 zł. A. D. w tym stadium postępowania występował w charakterze oskarżonego. Postanowieniem z dnia 19 maja 2005 roku tenże Sąd Rejonowy na podstawie art. 50 § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych zamienił nie uiszczoną karą porządkową grzywny na karę 3 dni pozbawienia wolności. W zażaleniu A.D. zarzucił przede wszystkim bezzasadność ukarania go karą porządkową grzywny, zaś w końcowej części wniósł o anulowanie kary pozbawienia wolności i grzywny oraz podniósł zarzut przedawnienia kary porządkowej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje: W świetle treści art. 50 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych zażalenie ukaranego odnośnie niesłusznego ukarania go karą porządkową przysługuje do Sądu bezpośrednio przełożonego i stosuje się przepisy postępowania właściwe w sprawie w której zastosowano karę porządkową. Artykuł 50 § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych nie używa sformułowania, że w przypadku nieściągalności grzywny orzeka się zastępczą karę pozbawienia wolności, lecz tylko, że zamienia się nie uiszczoną grzywnę na karę pozbawienia wolności. Zdaniem Sądu Okręgowego w Świdnicy ukarany nie ma więc już prawa do złożenia zażalenia na decyzję Sądu zamieniającą mu nie uiszczoną karą porządkową grzywny na porządkową karę pozbawienia wolności, ponieważ przepis art. 50 § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych zażalenia nie przewiduje i na mocy art. 430 § 1 k.p.k. przyjęty środek odwoławczy należy pozostawić bez rozpoznania. Spornym jest tylko czy Sąd Okręgowy jako Sąd Odwoławczy powinien orzekać w składzie przewidzianym w art. 30 § 1 k.p.k., czy też jednoosobowo, zgodnie z treścią art. 20 § 1 k.kw. Oczywiście dylemat ten również będzie zachodził w przypadku uznania, że na postanowienie modyfikujące rodzaj kary porządkowej przysługuje zażalenie. Wydaje się, że toczące się postępowanie dotyczy tylko modyfikacji orzeczenia zapadłego w dniu 26 lutego 2003 roku i dlatego nie może się odbywać według zasad związanych z postępowaniem wykonawczym. Ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych nie przewiduje terminów przedawnienia wykonania wymierzonej kary porządkowej, powstaje problem jakie zasady należy stosować w przedmiocie przedawnienia wykonania kary porządkowej grzywny, czy należy stosować zasady ujęte w art. 103 § 3 k.k., czy w przepisie art. 45 § 3 kw.

Wobec powyższego, skoro jest możliwa różna interpretacja przepisów prawa konieczna jest zasadnicza wykładnia ustawy w tym przedmiocie. Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w Świdnicy postanowił jak na wstępie

* zob. też 2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego.

1.4. Bieżąca wokanda

Na dzień 20 lipca 2005 r., (godz. 12:00, sala J) wyznaczono termin rozpoznania następujących zagadnień prawnych:

1. Czy zarządzenie prezesa sądu (przewodniczącego wydziału bądź upoważnionego sędziego) wydane w trybie art. 120 § 2 kpk podczas kontroli formalnej aktu oskarżenia - art. 487 kpk - w sprawach z oskarżenia prywatnego, stwierdzające bezskuteczność aktu oskarżenia, jest zarządzeniem zamykającym drogę do wydania wyroku w rozumieniu art. 459 § 1 kpk? (**Sygn. akt I KZP 22/05**)
2. Czy pozbawieniem wolności w rozumieniu art. 325c pkt 1 k.p.k. jest każde pozbawienie wolności z wyjątkiem zatrzymania lub tymczasowego aresztowania wobec sprawcy ujętego na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem, czy też tylko takie, które uniemożliwia lub

utrudnia oskarżonemu realizację jego uprawnień procesowych, które wyłącza możliwość prowadzenia dochodzenia, a w konsekwencji rozpoznania sprawy w trybie uproszczonym? (**Sygn. akt I KZP 21/05**)

3. Czy uzupełnienie opisu czynu przypisanego oskarżonemu w części dyspozytywnej wyroku zaskarżonego jedynie na korzyść oskarżonego o element stanowiący znamię przestępstwa nie narusza zakazów określonych w art. 434 § 1 kpk i art. 443 kpk w sytuacji, gdy element ten przez sąd pierwszej instancji został ustalony jedynie w części motywacyjnej wyroku? (**Sygn. akt I KZP 20/05**)
4. Czy zatrzymanie podejrzanego w toku postępowania przygotowawczego na podstawie wydanego przez Prokuratora w myśl art. 247 § 1 kpk nakazu zatrzymania i przymusowego doprowadzenia należy uznać za pozbawienie wolności w rozumieniu art. 325c pkt 1 kpk wyłączające możliwość prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia? (**Sygn. akt I KZP 19/05**)
5. Czy wynikającą z § 3 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 września 1997r. w sprawie określenia wysokości, szczegółowych zasad przyznawania i wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej przysługującej funkcjonariuszom Służby Więziennej na uzyskanie lokalu mieszkalnego (Dz. Urz. Min. Spr. z dnia 7 października 1997r.) negatywną przesłanką wyłączającą prawo do pomocy finansowej jest zbycie przez osobę uprawnioną lub jej małżonka prawa do jakiegokolwiek lokalu mieszkalnego w miejscowości pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej niezależnie od jego powierzchni użytkowej, czy też tylko lokalu zgodnego z należną powierzchnią użytkową? (**Sygn. akt I KZP 18/05**)

1. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego.

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego

2.1.1. Obligatoryjny przepadek przedmiotów służących do popełnienia przestępstwa skarbowego nie stanowiących własności sprawcy

przepisy: art. 31 § 1 w związku z art. 30 § 3 ustawy z dnia 10 września 1999 r. - Kodeks karny skarbowy

hasła: przepadek; kodeks karny skarbowy;

Wyrok TK z dnia 29 czerwca 2005 r. (SK 34/04)

Trybunał Konstytucyjny rozpoznał skargę konstytucyjną spółki Trans-Herbst dotyczącą przypadku na rzecz Skarbu Państwa ciągnika siodłowego i naczepy. Pracownik spółki użył tego pojazdu do przewozu przemycanych towarów.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 31 § 1 w związku z art. 30 § 3 ustawy z dnia 10 września 1999 r. - Kodeks karny skarbowy w zakresie, w jakim przewiduje obligatoryjność przypadku narzędzi, stanowiących własność osoby trzeciej, które służyły do popełnienia przestępstwa skarbowego, jest niezgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 42 ust. 1 i art. 64 ust. 1 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 21 Konstytucji.

Sąd orzekający o przypadku przedmiotów powinien mieć możliwość, ale i obowiązek badania, czy właściciel narzędzi służących do popełniania przestępstwa miał jakikolwiek związek z popełnionym za ich pomocą przestępstwem.

Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że przedmiotem orzekania w tej sprawie nie jest cała instytucja przypadku przedmiotów przestępstwa skarbowego ani nawet przepadek przedmiotu przestępstwa stanowiącego własność osoby trzeciej. Trybunał odniósł się wyłącznie do zagadnienia przypadku narzędzi, które służyły do popełnienia czynu zabronionego bez wiedzy i zgody ich właściciela. Trybunał Konstytucyjny uznał, że orzeczenie przypadku narzędzia, które służyło do popełnienia przestępstwa, prowadzi do pozbawienia właściciela przysługującego mu prawa własności. Jest to zatem najdalej idąca ingerencja w to najszerze z praw. Zastosowanie tak drastycznego środka, zdaniem TK, może być niekiedy zasadne, wręcz konieczne. Jednak wobec deklaracji zawartej w Konstytucji, że Rzeczpospolita chroni własność, pozbawienie jej jest środkiem ostatecznym i przemawiać za nim muszą szczególnie istotne argumenty. W każdym przypadku powinno być to szczegółowo uzasadnione. Tymczasem opierając się na zaskarżonych przepisach organy państwa mogą pozbawić własności kogoś, kto używał i używa przedmiotu zgodnie z prawem i w żaden sposób nie przyczynił się do popełnienia przestępstwa. Nie muszą przy tym uzasadniać swojej decyzji. Trybunał zauważył, że wobec skarżącej spółki nie dokonano nawet podstawowych ustaleń, co do jej winy, nie dowiedziono, czy miała jakikolwiek udział w popełnianiu czynu zabronionego. Pomimo tego orzeczono wobec niej środek karny, w postaci przypadku zestawu ciężarowego, który stanowił narzędzie popełnienia przestępstwa przez inną osobę. Zdaniem Trybunału sąd orzekający powinien mieć możliwość, ale i obowiązek badania, czy właściciel narzędzi miał jakikolwiek związek z popełnionym za ich pomocą przestępstwem. Trybunał wziął pod uwagę, że mogą istnieć sytuacje, w których sprawca przestępstwa celowo posługuje się przedmiotami stanowiącymi cudzą własność oraz czyni to za zgodą i wiedzą właściciela. Mogą też mieć miejsce przypadki, w których właściciel narzędzi czerpie zyski z przestępczej działalności osób trzecich, posługujących się nimi. W takich sytuacjach obligatoryjny przepadek tych przedmiotów byłby w pełni uzasadniony, ale musi być poprzedzony stosownym postępowaniem dowodowym.

Rozprawie przewodniczył sędzia TK Marian Grzybowski, a sprawozdawcą był sędzia TK Wiesław Johann .

(źródło: komunikat prasowy – www.trybunal.gov.pl)

2.1.2. Kara porządkowa grzywny

przepisy: art. 50 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych

hasła: środki zaskarżenia; kara porządkowa;

Wyrok TK z dnia 5 lipca 2005 r. (SK 26/04)

Trybunał Konstytucyjny rozpoznał skargę konstytucyjną Klary B. dotyczącą braku możliwości zaskarżenia orzeczenia sądu.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 50 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia na postanowienie o zamianie kary porządkowej grzywny na karę pozbawienia wolności, jest niezgodny z art. 78 i art. 176 ust. 1 w związku z art. 41 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Zaskarżony przepis traci moc obowiązującą z dniem 30 czerwca 2006 r.

Trybunał Konstytucyjny zauważył, że postanowienia o ukaraniu karą porządkową osoby naruszającej powagę sądu pojawiają się incydentalnie. Jednak takie decyzje mogą mieć istotny wpływ na sytuację prawną ukaranych osób. Obowiązujący tryb ma odpowiadać regułom sprawiedliwego postępowania sądowego. Procedura powinna więc być tak ukształtowana, aby w miarę możliwości przewidziane w niej było prawo strony do wniesienia środka zaskarżenia. Kontrola postępowania sądowego zapobiegnie bowiem pomyłkom i arbitralności pierwszej instancji. Aktualnie obowiązujące przepisy przewidują wprawdzie złożenie zażalenia na postępowanie o ukaraniu karą porządkową, ale dalszy tryb, który zamienia karę grzywny (w razie jej nieuiszczenia) na karę pozbawienia wolności, nie w pełni jest poddany rygorom państwa prawnego. Aspekt naruszenia wolności osobistej skarżącej pojawił się po raz pierwszy na tym etapie postępowania, w którym sąd orzekł o zamianie kary porządkowej grzywny na karę pozbawienia wolności. Ingerencja sądu w konstytucyjnie chronioną sferę wolności osobistej nastąpiła bez zbadania przyczyn niewykonania kary grzywny. Konstrukcja obowiązujących przepisów powoduje, że w razie nieuiszczenia grzywny przez osobę ukaraną, sąd w sposób praktycznie mechaniczny orzeka o zmianie grzywny na karę pozbawienia wolności.

Unormowania z zakresu tzw. Policji sesyjnej mają na celu utrzymanie powagi sądu. Osoba naruszająca powagę, spokój lub porządek czynności sądowych musi się liczyć z konsekwencjami swych zachowań, w postaci upomnienia lub wydalenia z sali rozpraw, a w razie naruszenia cięższego albo ubliżenia sądowi, organom państwowym lub osobom biorącym udział w sprawie - z karą porządkową grzywny, z zamianą - w razie nieuiszczenia - na karę pozbawienia wolności. Dążenie do zapewnienia maksymalnej skuteczności stosowanych środków w zestawieniu z rangą naruszonych praw i wolności jednostki, nie powinno wykluczać możliwości zweryfikowania tak ważkiej dla zainteresowanej osoby decyzji. Zdaniem TK ustawodawca w ramach tzw. Policji sesyjnej, nie wyposażył sądu w instrumenty, które pozwalają w sposób obiektywny ocenić okoliczności konkretnej sprawy i przyjąć rozwiązanie umożliwiające skuteczne wyegzekwowanie wymierzonej kary porządkowej, a w sytuacji, gdy jest to niemożliwe, zastosowanie innych realnych środków. Jednocześnie nie stworzył szansy na weryfikację decyzji o zamianie kary grzywny na karę pozbawienia wolności, której wykonanie w określonych okolicznościach może okazać się niecelowe lub wręcz niemożliwe.

Rozprawie przewodniczył sędzia TK Marian Grzybowski, a sprawozdawcą był sędzia TK. Jerzy Ciemniowski.

(źródło: komunikat prasowy – www.trybunal.gov.pl)

2.1.1. Prawo do zaskarżania orzeczeń wydanych przez sąd rejonowy w sprawie o wykroczenie

przepisy: 6 § 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia
hasła: środki zaskarżenia;

Wyrok TK z dnia 11 lipca 2005 r. (SK 45/03)

Trybunał Konstytucyjny rozpoznał skargę konstytucyjną Czesława S. w sprawie pozbawienia prawa do zaskarżenia orzeczenia wydanego przez sąd rejonowy, jeżeli obwiniony został wcześniej skazany przez kolegium do spraw wykroczeń. Trybunał orzekł, że art. jest zgodny z art. 32, art. 45, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 37 ust. 1, art. 42, art. 176 i art. 237 Konstytucji.

Zarzuty skarżącego sprowadzają się do tezy, że przepis art. 6 § 3 ustawy z 24 sierpnia 2001 r w sposób sprzeczny z Konstytucją odbiera mu prawo wniesienia apelacji od niesłusznego jego zdaniem skazującego wyroku sądu rejonowego. Wyrok został wydany w wyniku skutecznego zaskarżenia wcześniejszego orzeczenia kolegium do spraw wykroczeń, które także uznało jego winę. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przyjętą w kwestionowanym przepisie zasadę, umożliwiającą wniesienie apelacji w sytuacji, kiedy kolegium wcześniej uniewinniło lub umorzyło postępowanie, uznać należy za dodatkową gwarancję praworządności wobec pewnej grupy skazanych, nie zaś dyskryminację innej grupy. Funkcją zaskarżonego przepisu jest precyzyjne określenie, w jaki sposób mają się toczyć postępowania odwoławcze od orzeczeń kolegiów, po ich likwidacji. Nie można tu mówić o dyskryminacji czy nierównym traktowaniu. Cechą różnicującą sytuację osób sądzonych w wyniku odwołań wniesionych od orzeczeń kolegiów jest fakt uznania ich za winnych zarówno przez kolegium jak i przez sąd. W ten sposób została wyodrębniona pierwsza grupa i do niej należy przypadek skarżącego. W grupie drugiej natomiast znaleźli się ci, którzy zostali uniewinnieni przed kolegium, a skazani przez sąd. Sytuacja faktyczna i prawna obydwu tych grup jest zatem wyraźnie odmienna. Zrozumiałe i całkowicie uzasadnione jest więc przyznanie osobom skazanym dopiero w toku postępowania przed sądem dodatkowej możliwości weryfikacji wyroku skazującego na drodze apelacji. Nietrafny jest zatem zarzut, iż kwestionowany przepis narusza zasadę równego traktowania i zakaz dyskryminacji. Przeciwnie, apelacja przysługująca grupie uniewinnionych i następnie skazanych w pierwszym postępowaniu sądowym powoduje wyrównanie szans w porównaniu z osobami, których wina została uznana dwukrotnie. Brak możliwości wniesienia apelacji od wyroku sądowego nie oznacza, iż w sprawie nie wypowiedział się właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Co więcej, orzeczenie sądowe zapadło w tym przypadku w postępowaniu odwoławczym od kolegium, sprawdzającym właściwe działanie organu orzekającego w pierwszej instancji. Wszelkie wymogi prawidłowego postępowania kontrolnego zostały zachowane.

Rozprawie przewodniczył sędzia TK Marian Zdyb , a sprawozdawcą był sędzia TK Jerzy Stępień.

(źródło: komunikat prasowy – www.trybunal.gov.pl)

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego

3. Legislacja

3.1. Akty normatywne dotyczące prawa karnego

3.1.1. Zmiany w międzynarodowym postępowaniu cywilnym oraz karnym w stosunkach międzynarodowych

6 lipca wchodzi w życie Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych.

Akt ten określa szczegółowe czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych, w tym:

1. uwierzytelnianie dokumentów przeznaczonych do użytku za granicą,
2. sposób wykonywania czynności dotyczących osób korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych i konsularnych oraz czynności z udziałem tych osób,
3. czynności związane ze stawiennictwem przed sądami,
4. tryb ustalania obywatelstwa,
5. szczegółowy tryb występowania o pomoc prawną i udzielania takiej pomocy sądom i innym organom państw obcych,
6. szczegółowy tryb występowania o wydanie osób ściganych lub skazanych,
7. inne formy współpracy w sprawach karnych.

Jakie zmiany zostały wprowadzone?

Do tej pory pisma przeznaczone do doręczenia bądź użytku za granicą sporządzało się na białym papierze, wyłącznie pismem maszynowym, nie używając skrótów nazw aktów prawnych, instytucji lub organów ani innych skrótów. Te reguły pozostają niezmienione.

Obecnie występując do Ministra Sprawiedliwości o udzielenie tekstu prawa obcego, wyjaśnienie obcej praktyki sądowej lub innych wątpliwości sąd musi oprócz przesłania akt sprawy (co było jedynym dotychczasowym wymogiem) także wskazać datę, na którą stan prawny winien zostać ustalony.

Do tej pory wniosek o udzielenie pomocy prawnej sporządzało się w języku polskim – ta zasada oczywiście pozostaje niezmienniona. Do tej pory także w przypadku gdy taki wniosek miał być wykonany przez sąd lub inny organ państwa obcego, do wniosku dołączało się sporządzone przez tłumacza przysięgłego tłumaczenie na język urzędowy państwa wezwanego lub inny język wskazany przez to państwo lub przez umowę międzynarodową. Po zmianie w przypadku gdy ów wniosek ma być wykonany przez sąd lub inny organ państwa obcego, do wniosku nadal dołącza się sporządzone przez tłumacza przysięgłego tłumaczenie na język urzędowy państwa wezwanego, a jeżeli w państwie wezwanym obowiązuje kilka języków urzędowych, na jeden z języków urzędowych miejsca, w którym ma zostać udzielona pomoc prawna, albo na inny język wskazany przez to państwo.

Jak dotąd obowiązywała zasada, zgodnie z którą pisma podlegające wysłaniu do organów zagranicznych, przedstawicielstw dyplomatycznych lub urzędów konsularnych państw obcych w Polsce bądź przedstawicielstw dyplomatycznych lub urzędów konsularnych Rzeczypospolitej Polskiej opracowywał sędzia, a podpisywał prezes sądu lub jego zastępca. Pod podpisem wpisywało się pismem maszynowym imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe osoby podpisującej oraz opatrywało się pismo stemplem i pieczęcią urzędową.

Po zmianie pisma podlegające wysłaniu do organów zagranicznych, przedstawicielstw dyplomatycznych lub urzędów konsularnych państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej bądź przedstawicielstw dyplomatycznych lub urzędów konsularnych Rzeczypospolitej Polskiej podpisuje sędzia. Pod podpisem wpisuje się pismem maszynowym imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe osoby podpisującej lub umieszcza się stempel zawierający te dane oraz pismo opatruje się pieczęcią urzędową.

Duża zmiana zaszła w zakresie dokumentów, mianowicie już nie muszą być poświadczone. Po zmianie przepis stanowi, iż dokumenty dołącza się do pism w formie odpisów (a nie poświadczonych podpisów). W związku z tym do zmian

autentyczność podpisu osoby poświadczającej zgodność odpisu z oryginałem stwierdzała osoba upoważniona do uwierzytelniania dokumentów. Teraz tylko w razie konieczności przesłania oryginału dokumentu, w aktach pozostawia się odpis dokumentu (już nie uwierzytelniony).

Dookreślono jak przeprowadza się uwierzytelnienie na wniosek. Obecnie na dokumencie sądowym autentyczność podpisu sędziego, referendarza sądowego lub sekretarza sądowego oraz autentyczność pieczęci urzędowej sądu uwierzytelnia:

- a) prezes właściwego sądu okręgowego albo upoważniony przez niego sędzia lub referendarz sądowy,
- b) prezes sądu apelacyjnego lub upoważniony przez niego sędzia, jeżeli uwierzytelnienie dotyczy dokumentu sporządzonego przez sąd apelacyjny.

Na dokumencie notarialnym autentyczność podpisu notariusza i jego pieczęci urzędowej uwierzytelnia prezes właściwego sądu okręgowego albo upoważniony przez niego sędzia lub referendarz sądowy, a na tłumaczeniu dokumentów autentyczność podpisu tłumacza przysięgłego i jego pieczęci uwierzytelnia minister właściwy do spraw zagranicznych.

Określono na nowo także brzmienie klauzuli uwierzytelniającej.

Tak jak do tej pory wnioski o doręczenie pism i przesłuchanie osób mających obywatelstwo polskie można kierować do przedstawicielstw dyplomatycznych lub urzędów konsularnych Rzeczypospolitej Polskiej w celu wykonania w ramach ich kompetencji. Dodano jednak postanowienie, zgodnie z którym do wniosku o przesłuchanie osoby można dołączyć druk protokołu przesłuchania i treść niezbędnych pouczeń.

Poza tym nadal terminy posiedzeń sądowych wyznacza się z odpowiednim czasowym wyprzedzeniem, z uwzględnieniem specyfiki państwa, w którym ma nastąpić doręczenie, oraz funkcjonowania poczty w stosunkach z tym państwem. Dodano jednak, iż można wyznaczyć więcej niż jeden termin posiedzenia na wypadek, gdyby posiedzenie sądu nie mogło się odbyć w pierwszym terminie.

Pozostaje niezmienną zasadą, zgodnie z którą sądy rejonowe i okręgowe udzielają osobom uprawnionym do dochodzenia roszczeń alimentacyjnych od osób zobowiązanych zamieszkałych za granicą niezbędnych wskazówek i informacji wynikających z umów międzynarodowych, dotyczących sposobu uzyskania świadczeń alimentacyjnych. Obecnie dodano, iż w wypadku gdy wniosek, dotyczący uzyskania świadczeń alimentacyjnych, nie odpowiada warunkom formalnym, sąd właściwy do przekazania wniosku za granicę zarządza dokonanie przez wnioskodawcę niezbędnych uzupełnień i poprawek.

Tak jak do tej pory wnioski o przesłuchanie stron, w tym oskarżonych oraz świadków lub biegłych w sprawach karnych, powinien zawierać:

1. oznaczenie organu wzywającego, włącznie ze wskazaniem numeru telefonu i telefaksu, a w miarę możliwości także właściwej osoby i adresu poczty elektronicznej,
2. przedmiot i podstawę wniosku,
3. imię, nazwisko, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania lub pobytu, imiona rodziców oraz obywatelstwo osoby, o której przesłuchanie się wnosi,
4. imię i nazwisko oskarżonego,
5. w razie potrzeby, prośbę o dopuszczenie do udziału w czynności przedstawicieli zainteresowanych organów lub osób,
6. prośbę o dokonanie odpowiedniego pouczenia osoby przesłuchiwanej.

Nadto do wniosku dołącza się:

1. tekst pouczeń,
2. listę pytań, które należy zadać osobie przesłuchiwanej,
3. zwięzły opis stanu faktycznego sprawy.

Dodano postanowienie, iż wnioski o przesłuchanie świadka lub biegłego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość powinien ponadto zawierać:

1. przyczynę, dla której przesłuchanie ma odbyć się w tej formie,
2. informację, że prawo polskie nie wymaga zgody osoby, która ma być przesłuchana w tej formie,

3. w razie potrzeby, prośbę o zapewnienie udziału tłumacza.

Nie są to wszystkie zmiany. Wydaje się, iż największe znaczenie mają zmiany dotyczące uwierzytelniania dokumentów.

Podstawa prawna:

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2005 r. zmieniające w sprawie szczegółowych czynności sądu w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych (Dz. U. 2005 r., Nr 109, poz. 916).

(źródło: www.e-prawnik.pl)

3.2. Prace legislacyjne rządu

brak

3.3 Prace legislacyjne Sejmu i Senatu RP

3.3.1 Sejm

3.3.1.1. Posiedzenia Sejmu

3.3.1.1.1. Posiedzenie Sejmu z dnia 05 lipca 2005 r

- **SPRAWOZDANIE Komisji Nadzwyczajnej o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia** (druki nr 3904 i 4142 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>) - sprawozdawca poseł Bohdan Kopczyński.
- **SPRAWOZDANIE Komisji Nadzwyczajnej o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego** (druki nr 3866 i 4022 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>) - sprawozdawca poseł Bohdan Kopczyński.
- **SPRAWOZDANIE Komisji Finansów Publicznych oraz Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka o rządowym projekcie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych** (druki nr 3859 i 4197 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>)- - sprawozdawca poseł Krystyna Skowrońska

3.3.1.1.2. Posiedzenie Sejmu z dnia 06 lipca 2005 r

- **SPRAWOZDANIE Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka o rządowym projekcie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (druki nr 3639 i 4227 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>) - sprawozdawca poseł Krystyna Ozga.

3.3.1.1.3. Posiedzenie Sejmu z dnia 07 lipca 2005 r

- **SPRAWOZDANIE Komisji Nadzwyczajnej o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw** (druki nr 2375, 4064 i 4064-A źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>) - **trzecie czytanie** - sprawozdawca poseł Marek Wikiński..
- **SPRAWOZDANIE Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Komisji Spraw Zagranicznych o rządowym projekcie ustawy o ratyfikacji Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 18 grudnia**

2002 r. (druki nr 4085 i 4241 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>) - sprawozdawca poseł Leszek Bugaj.

- **SPRAWOZDANIE** Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Komisji Spraw Zagranicznych o rządowym projekcie ustawy o ratyfikacji Protokołu nr 13 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, dotyczącego zniesienia kary śmierci we wszystkich okolicznościach, sporządzonego w Wilnie dnia 3 maja 2002 r. (druki nr 4013 i 4240 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>) sprawozdawca poseł Michał Tober

3.3.1.2 Prace komisji sejmowych

- **29 czerwca 2005 r Komisje: Polityki Społecznej i Rodziny /PSR i Sprawiedliwości i Praw Człowieka /SPC/** rozpatrzyły sprawozdanie podkomisji nadzwyczajnej o rządowym projekcie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /druk nr 3639 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/>. Prace podkomisji zaprezentowała jej przewodnicząca – posłanka Krystyna Ozga /PSL/, która m.in. podkreśliła, iż projekt ma na celu podniesienie świadomości potrzeby przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Projekt zmierza do zobowiązania Rady Ministrów do przyjęcia Krajowego Programu przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie /art. 10/ oraz powołania organu opiniodawczo-doradczego przy Prezesie Rady Ministrów ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie /art. 12/.
Komisja przyjęła sprawozdanie podkomisji.
Sprawozdawca – posłanka Krystyna Ozga /PSL/.
Wyznaczono dla KIE termin na przedstawienie opinii do 1 lipca br.
W posiedzeniu uczestniczył sekretarz stanu w Ministerstwie Polityki Społecznej Cezary Miżejewski.
- **30 czerwca 2005 Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka /SPC/** rozpatrzyła wniosek i poprawki zgłoszone w drugim czytaniu do rządowego projektu ustawy o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury /druki nr 3614 i 4122 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/>.
Zgłoszono 1 wniosek – o odrzuceniu projektu ustawy w całości i 15 poprawek.
Komisja rekomenduje Sejmowi odrzucenie wniosku i wszystkich poprawek. Odrzucone poprawki dotyczyły m.in. likwidacji Rady Programowej Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury oraz zmiany trybu powoływania dyrektora.
Sprawozdawca – posłanka Katarzyna Piekarska /SLD/.
W posiedzeniu uczestniczył sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Andrzej Grzelak.
- **30 czerwca 2005 Komisja Zdrowia /ZDR/** rozpatrzyła wniosek i poprawki zgłoszone w drugim czytaniu do rządowego projektu ustawy o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów /druki nr 3856 i 4141 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/>.
Komisja negatywnie zaopiniowała wniosek zgłoszony przez Porozumienie Kół Prawicowych polegający na odrzuceniu projektu w całości. Reprezentujący wnioskodawców poseł Antoni Stryjewski /RKN/ argumentował, iż projekt ustawy ma dostosowywać polskie prawo do dyrektywy unijnej, tymczasem jest z nią sprzeczny, bowiem poza komórkami i tkankami, reguluje kwestie transplantacji narządów, których to dyrektywa nie dotyczy. Podsekretarz stanu w Ministerstwie Zdrowia Janusz Opolski stwierdził, że projekt dostosowuje polskie ustawodawstwo do prawa unijnego, a państwo ma prawo uregulować w tym samym akcie także inne kwestie.
Zgłoszono 4 poprawki. Komisja opowiedziała się za przyjęciem 2 i odrzuceniem 2 poprawek.
Komisja negatywnie zaopiniowała poprawki zgłoszone również przez Porozumienie Kół Prawicowych o skreślenie art. 20 projektu regulującego kwestie przeszczepów komórek, tkanek i organów odzwierzęcych oraz art. 21 dotyczącego możliwości przechowywania i transplantacji

zbędnych komórek, tkanek i narządów. Poseł Antoni Stryjewski /RKN/ argumentował, iż oba przepisy są nieprecyzyjne i stwarzają pole do nadużyć. Podsekretarz stanu Janusz Opolski wniósł o odrzucenie poprawek. Stwierdził, że transplantacje komórek, tkanek i organów odzwierzęcych będą poddane reżimowi eksperymentu medycznego i nie może być tu mowy o żadnych nadużyciach. Komisja zarekomendowała przyjęcie poprawki zgłoszonej przez Klub Parlamentarny SLD, aby przywrócić wykreślony z projektu przepis, zgodnie z którym minister właściwy do spraw zdrowia będzie raz na trzy lata przedstawiał Komisji Europejskiej sprawozdanie z czynności podjętych na terytorium Polski w zakresie propagowania dawstwa komórek, tkanek i narządów, a także sposobów realizacji przepisów dyrektywy dotyczącej transplantacji.
Sprawozdawca – posłanka Maria Gajeczka-Bożek /SLD/.
W tej części posiedzenia uczestniczył podsekretarz stanu w Ministerstwie Zdrowia Janusz Opolski.

Komisja rozpatrzyła i przyjęła z drobnymi zmianami legislacyjnymi rządowy projekt ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii /druk nr 4024 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/>.
Obszerną dyskusję wywołało zawarte w projekcie nieostre określenie „znaczna ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych”.
Ekspert Komisji Krzysztof Krajewski bronił tego określenia, argumentując, iż jest z powodzeniem stosowane w Polsce i od 1985 r. nie sprawiało trudności w praktyce. Jest już orzecznictwo w tej sprawie Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych. Określenia typu „znaczna ilość” bądź „nieznaczna ilość” stosowane są w prawie wszystkich ustawodawstwach europejskich.
Posłanki Ewa Kopacz /PO/ i Jolanta Szczypińska /PiS/ zgłosiły wniosek o wstrzymanie prac nad projektem do czasu otrzymania ekspertyzy Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu w tej sprawie. Ekspertyzę dostarczono w czasie posiedzenia i posłanki wycofały się ze swojego wniosku.
Kolejną obszerną dyskusję wywołał wariantowy zapis art. 63 ust. 3 dotyczący karania osób, które wbrew przepisom ustawy posiadają przy sobie nieznaczną ilość narkotyków. W wariantcie pierwszym sąd mógłby odstąpić od wymierzenia kary, zobowiązując jednocześnie sprawcę do uczestnictwa w programie edukacyjno-profilaktycznym lub profilaktyczno-terapeutycznym. W wariantcie drugim sprawca podlegałby grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. W dyskusji podkreślano, że wariant pierwszy jest bardziej otwarty, pozostawia większą swobodę sądowi i umożliwia leczenie. Strona rządowa opowiedziała się za łagodniejszym wariantem pierwszym, jednak Komisja wybrała bardziej restrykcyjny wariant drugi. Część członków Komisji zapowiedziała zgłoszenie wniosku mniejszości w tej sprawie.
Sprawozdawca – poseł Stanisław Piosik /SLD/.
W tej części posiedzenia uczestniczył sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Zbigniew Podraza.

- **30 czerwca 2005 Komisja Nadzwyczajna do spraw zmian w kodyfikacjach /NKK/** rozpatrywała rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw /druk nr 3750 źródło: [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/5C5E1548E8739ED0C1256FAC0043E087/\\$file/3750.pdf/](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/5C5E1548E8739ED0C1256FAC0043E087/$file/3750.pdf/).
Celem projektowanej nowelizacji jest wprowadzenie do systemu prawa karnego całkowicie nowej instytucji wykonywania krótkoterminowej kary pozbawienia wolności, pozwalającej na pobyt skazanego poza zakładem karnym, a jednocześnie na daleko idące ograniczenie jego swobody poprzez kontrolę przebywania przez niego w wyznaczonym mu miejscu i czasie /system dozoru elektronicznego/. Dotychczasowe doświadczenia innych krajów Unii Europejskiej wskazują, że wykonywanie krótkoterminowej kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego jest najbardziej dolegliwym dla przestępcy sposobem ograniczenia wolności, bez zupełnego jej izolacyjnego pozbawienia w zakładzie karnym. Takie stosowanie systemu dozoru elektronicznego wobec sprawców drobnych przestępstw zamiast izolacyjnej kary pozbawienia wolności prowadzi w oczywisty sposób do zmniejszenia populacji faktycznie osadzonych w zakładach karnych.

Ze względu na brak kworum posiedzenie Komisji zostało przerwane.

W obradach uczestniczył sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Andrzej Grzelak.

- **30 czerwca 2005 Komisje: Sprawiedliwości i Praw Człowieka /SPC/ oraz Spraw Zagranicznych /SZA/** kontynuowały pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o ratyfikacji Protokołu nr 13 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, dotyczącego zniesienia kary śmierci we wszystkich okolicznościach, sporządzonego w Wilnie dnia 3 maja 2002 r. /druk nr 4013 źródło: [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/FB84E27E621A6B17C1257005002AB17F/\\$file/4013.pdf/](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/FB84E27E621A6B17C1257005002AB17F/$file/4013.pdf/).

W dyskusji część posłów sprzeciwiała się absolutnemu zniesieniu kary głównej, traktując ją jako element chroniący ludzkie życie, bo w jakiejś mierze zapobiegający najpoważniejszym przestępstwom.

Poseł Marek Jurek /PiS/ zgłosił wniosek o odrzucenie projektu ustawy, ale wniosek nie zyskał poparcia Komisji.

Komisje rekomendują przyjęcie projektu ustawy z druku nr 4013.

Sprawozdawca - poseł Michał Tober /SLD/.

Komisje odbyły pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o ratyfikacji Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 18 grudnia 2002 r. /druk nr 4085/.

Celem Protokołu jest wzmocnienie ochrony wszystkich osób pozbawionych wolności przed praktykami tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania. Protokół dotyczy wolności, praw i obowiązków obywatelskich określonych w konstytucji, Ratyfikacja protokołu wymaga zatem odpowiedniej zgody wyrażonej w ustawie.

Komisje jednogłośnie rekomendują Sejmowi przyjęcie projektu ustawy ratyfikacyjnej.

Sprawozdawca – poseł Leszek Bugaj /PSL/.

W posiedzeniu uczestniczyli: podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Sylwester Królak oraz podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Jakub Wolski.

- **30 czerwca 2005 Komisja Nadzwyczajna ds. zmian w kodyfikacjach /NKK/** rozpatrzyła poprawki zgłoszone w drugim czytaniu do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw /druk nr 3750 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/>. Zgłoszona 3 poprawki. Komisja rekomendowała Sejmowi przyjęcie 2 poprawek i odrzucenie 1 poprawki.

Zarekomendowane Sejmowi poprawki dotyczą podniesienia górnej wysokości grzywny za przestępstwa z zakresu zmiany przeznaczenia oleju opałowego tj. używania oleju opałowego jako oleju napędowego.

Sprawozdawca – poseł Marek Wikiński /SLD/.

Komisja dysponowała opinią KIE.

Na wniosek posłanki Katarzyny Piekarskiej /SLD/ porządek obrad został rozszerzony o dodatkowy punkt dotyczący kontynuacji rozpatrywania projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw /druk nr 3750/.

Projektowane zmiany dotyczą wprowadzenia tzw. obrączek elektronicznych jako formy nadzoru nad skazanymi.

Dyskusja, jaka się odbyła dotyczyła możliwości szybkiego wprowadzenia tego projektu ustawy pod obrady Sejmu w związku ze zbliżającym się końcem kadencji.

W związku z uwagami Biura Legislacyjnego na temat niekonstytucyjności zgłoszonych pomysłów,

Komisja postanowiła pozostawić sprawę nierozstrzygniętą.

W posiedzeniu uczestniczył podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Andrzej Grzelak.

- **05 lipca 2005 r Komisja Nadzwyczajna do spraw zmian w kodyfikacjach /NKK/** rozpatrzyła uchwałę Senatu o stanowisku w sprawie ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego i ustawy Kodeks karny wykonawczy (druk nr 4254 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>).
Senat zaproponował 15 poprawek. Komisja opowiedziała się za przyjęciem 7 i odrzuceniem 8 poprawek.
Rekomendację uzyskały m.in. poprawki polegające na:
 - skreśleniu z ustawy nowelizującej środka karnego polegającego na możliwości orzekania przez sąd zakazu opuszczania przez skazanego określonego miejsca pobytu bez zgody sądu;
 - skreśleniu z ustawy nowelizującej przepisu dotyczącego art. 148 par. 2, w którym Sejm proponował za przestępstwo kwalifikowanego zabójstwa tylko dwa rodzaje kary: 25 lat pozbawienia wolności oraz karę dożywotniego pozbawienia wolności, a Senat przychylił się do opinii, iż takie ukształtowanie sankcji za typy kwalifikowane zabójstwa jest sprzeczne z obowiązującą w prawie karnym zasadą indywidualizacji kary; ponadto rozwiązanie to nie pozwala sądowi orzekającemu w sprawie na miarkowanie kary stosownie do roli danej osoby w popełnieniu czynu zabronionego, odróżnić sprawcę od pomocnika czy podżegacza, czynu polegającego na usiłowaniu od dokonania, wyklucza możliwość stosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary np. w stosunku do sprawcy nieletniego lub o ograniczonej poczytalności;
 - skreśleniu z ustawy nowelizującej przepisu dotyczącego przepisów zaostrzających karę za przestępstwo polegające na narażeniu na zakażenie chorobą wywołaną wirusem HIV albo inną chorobą zakaźną lub weneryczną.Komisja opowiedziała się za odrzuceniem propozycji Senatu dotyczącej m.in. złagodzenia dolnej i górnej granicy kary pozbawienia wolności przewidzianej za czyn podlegający na dokonaniu czynności seksualnych w obecności małoletniego do lat 15.
Sprawozdawca - poseł Cezary Grabarczyk /PO/.
Komisja dysponowała opinią UKIE o zgodności zgłoszonych poprawek z prawem UE.
W posiedzeniu uczestniczył sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Andrzej Grzelak.
- **06 lipca 2005 Komisje: Administracji i Spraw Wewnętrznych /ASW/ oraz Sprawiedliwości i Praw Człowieka /SPC/** rozpatrzyły uchwałę Senatu o stanowisku w sprawie ustawy o wyłączeniu bezprawności posiadania bez wymaganego pozwolenia lub rejestracji broni lub amunicji przez osoby walczące o suwerenność i niepodległość Polski
(druk 4255 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>).
Senat zaproponował 3 poprawki. Komisje opowiedziały się za ich odrzuceniem.
W dyskusji eksperci stwierdzili, że poprawki nr 1 i 3 istotnie zawężają zakres ustawy, a poprawka nr 2 stoi w sprzeczności z tytułem ustawy. Poseł Adam Markiewicz /SLD/ stwierdził, że poprawki naruszają spójność ustawy.
Sprawozdawca - poseł Adam Markiewicz /SLD/.
Urząd Komitetu Integracji Europejskiej stwierdził, że poprawki nie są objęte zakresem prawa Unii Europejskiej.

Komisje wybrały posła Stanisława Piosika /SLD/ na sprawozdawcę w sprawie sprawozdania podkomisji o poselskim projekcie ustawy o szczególnych zasadach odpowiedzialności funkcjonariuszy publicznych za naruszenie prawa i o zmianie innych ustaw (druk nr 3484 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>).
- **07 lipca 2005 Komisja Zdrowia /ZDR/** rozpatrzyła poprawki zgłoszone w drugim czytaniu do rządowego projektu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (druki nr 4024 i 4243 źródło:

<http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>).

Do projektu zgłoszono 3 poprawki.

Komisja bez sprzeciwu rekomendowała przyjęcie poprawki nr 1, w której chodzi o to, że nie orzeka się przepadku środka odurzającego lub substancji psychotropowej jeżeli są one własnością osoby trzeciej, a sprawca uzyskał je w drodze przestępstwa lub wykroczenia albo wszedł w ich posiadanie w sposób rażąco naruszający obowiązki pracownicze albo warunki umowy łączącej go z właścicielem tych środków odurzających lub substancji psychotropowych.

Komisja większością głosów rekomendowała odrzucenie 2 poprawek zgłoszonych przez Klub Parlamentarny PiS.

Sprawozdawca - poseł Stanisław Piosik /SLD/.

Przedstawiciel Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej przedstawił opinię, że wszystkie zgłoszone poprawki nie są objęte zakresem prawa Unii Europejskiej.

- **07 lipca 2005 Komisje: Polityki Społecznej i Rodziny /PSR/ oraz Sprawiedliwości i Praw Człowieka /SPC/** rozpatrzyły poprawki zgłoszone w drugim czytaniu rządowego projektu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (druk nr 3639 i 4227 źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf>).
Zgłoszono 7 poprawek. Żadna z poprawek nie uzyskała pozytywnej rekomendacji Komisji.
Wszystkie omawiane poprawki zostały zgłoszone przez Klub Parlamentarny LPR. Wśród poprawek o charakterze merytorycznym proponowano, aby:
 - rozszerzyć o przedstawicieli Kościoła katolickiego oraz przedstawicieli samorządu terytorialnego skład organu opiniodawczo-doradczego tworzonego przy Prezesie Rady Ministrów do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
 - skreślić regulację, która będzie nakładała na osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły informację o popełnieniu przestępstwa w rodzinie z użyciem przemocy, o obowiązku poinformowania o tym fakcie organów ścigania.
 Sprawozdawca – posłanka Krystyna Ozga /PSL/.
W posiedzeniu uczestniczył sekretarz stanu w Ministerstwie Polityki Społecznej Cezary Miżejewski.

3.3.2 Senat

3.3.2.1 Posiedzenie Senatu z dnia 1 lipca 2005 r

- **STANOWISKO Senatu w sprawie ustawy o wyłączeniu bezprawności posiadania bez wymaganego pozwolenia lub rejestracji broni lub amunicji przez osoby walczące o suwerenność i niepodległość Polski.** *(Ustawa przyjęta z poprawkami)[stanowisko senatu wraz z tekstem projektu w załączniku oznaczonym jako „z6”, stenogram z posiedzenia oznaczony jako „senatstenogram01.07.2005”, dodatkowe informacje: <http://www.senat.gov.pl/k5/pos/pos.htm>]*

U C H W A Ł A

SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 1 lipca 2005 r.

w sprawie ustawy o wyłączeniu bezprawności posiadania bez wymaganego pozwolenia lub rejestracji broni lub amunicji przez osoby walczące o suwerenność i niepodległość Polski

Senat, po rozpatrzeniu uchwalonej przez Sejm na posiedzeniu w dniu 3 czerwca 2005 r. ustawy o wyłączeniu bezprawności posiadania bez wymaganego pozwolenia lub rejestracji broni lub amunicji

przez osoby walczące o suwerenność i niepodległość Polski, wprowadza do jej tekstu następujące poprawki:

- 1) w art. 1 w ust. 1 wyrazy "jeżeli udział ten jest określony jako podstawa do nabycia uprawnień kombatanckich" zastępuje się wyrazami "jeżeli udział ten jest działalnością kombatancką";
- 2) w art. 2 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. Nie stanowi przestępstwa posiadanie bez wymaganego pozwolenia lub rejestracji określonej w art. 1 broni lub amunicji przez osoby, wobec których stosuje się ustawę, jeżeli osoby te podejmą działania na podstawie ust. 2 lub art. 3 ust. 1 lub ust. 2 - w terminach, które dla tych działań określone są w przepisach niniejszej ustawy.";
- 3) w art. 2 w ust. 4 wyrazy "stanowi podstawę do nabycia uprawnień kombatanckich" zastępuje się wyrazami "jest działalnością kombatancką w rozumieniu ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego".

UZASADNIENIE

Senat, po rozpatrzeniu ustawy o wyłączeniu bezprawności posiadania bez wymaganego pozwolenia lub rejestracji broni lub amunicji przez osoby walczące o suwerenność i niepodległość Polski, postanowił wprowadzić do jej tekstu 3 poprawki.

Przyjmując poprawki nr 1 i 3 Senat uznał, że w celu uniknięcia ewentualnych wątpliwości interpretacyjnych konieczne jest zastąpienie określenia "uprawnienia kombatanckie" pojęciem "działalność kombatancka" - zdefiniowanym w ustawie o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

W poprawce nr 2 Senat postanowił dostosować terminologię ustawy do terminologii stosowanej w prawie karnym. W opinii Izby Wyższej pojęcie "wyłączenia bezprawności" ma charakter doktrynalny, nie było dotychczas używane jako kategoria normatywna a jego wprowadzenie do ustawy może spowodować poważne trudności w zakresie wykładni jej przepisów.

3.3.2.2 Prace komisji senackich

brak

3.4. Opinie i stanowiska Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego

4. Analizy

5. Informacja międzynarodowa

5.1. Rada Europy

5.2. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

5.2.1 Prawo do życia.

przepisy: art. 2 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

hasła: prawo do życia, Europejski Trybunał Praw Człowieka, Europejska Konwencja Praw Człowieka

Orzeczenie ETPCz z dnia 5 lipca 2005 w sprawie TRUBNIKOV v. Rosja (nr skargi 9790/99)

Skarżący, Władimir Grzegorzewicz Trubnikow, jest ojcem Wiktora Trubnikowa, którego znaleziono po popełnieniu samobójstwa dnia 13 września 1998 r. w celi, w więzieniu (kolonii karnej w regionie Woroneża), gdzie odbywał karę pozbawienia wolności. Miał wówczas 26 lat i za 21 dni miał zostać przedterminowo zwolniony z więzienia.

Dnia 30 sierpnia 1993 r. Wiktor Trubnikow został uznany winnym popełnienia morderstwa i skazany na siedem lat pozbawienia wolności. W okresie uwięzienia, w wyniku nadużycia alkoholu był trzykrotnie karany umieszczeniem w izolatce, gdzie zadał sobie samookaleczenia. W konsekwencji pozostawał przez jakiś czas pod obserwacją psychiatryczną. W dzień poprzedzający śmierć został on umieszczony w izolatce w związku z ponownym nadużyciem alkoholu. W godzinę później znaleziono go martwego, powieszono na rękawie od kurtki. Nadzorca więzienia nie uznał, że zostało popełnione przestępstwo i w konsekwencji nie wszczął dochodzenia. Opinia z autopsji wykazała, że zmarł on w wyniku uduszenia. Wniosek skarżącego o wszczęcie postępowania karnego został pozostawiony bez rozpoznania, dopóki Trybunał – już po złożeniu skargi przez skarżącego – nie zwrócił się do rządu rosyjskiego o wyjaśnienia. Mimo jednak przeprowadzenia wstępnego dochodzenia, Specjalny Prokurator dla miasta Woroneża, nadzorujący instytucje penitencjarne, zakończył je, stwierdzając, że przyczyną śmierci Wiktor Trubnikow było samobójstwo.

Skarżący wniósł skargę do Trybunału. Powołując się na art. 2 Konwencji podniósł, że władze administracyjne więzienia są winne śmierci jego syna oraz że nie dopełniły obowiązku zbadania okoliczności jego śmierci.

Trybunał podjął dochodzenie w tej sprawie. W odpowiedzi na żądanie wyjaśnień, rząd rosyjski przedstawił wybrakowane archiwum sprawy, zwłaszcza dokumentacji medycznej, składające się z nieponumerowanych fotokopii i odmówił przedstawienia oryginałów dokumentów. Trybunał stwierdził, że odmowa przedstawienia dokumentacji medycznej zawierającej historię choroby syna skarżącego jest nieuzasadniona. Tym samym stwierdził naruszenie art. 38 § 1 (a), polegające na odmowie udzielenia Trybunałowi koniecznych ułatwień i możliwości skutecznego zbadania sprawy.

Trybunał zbadał również kwestię naruszenia art. 2 Konwencji, zawierającego obowiązek chronienia życia przez państwo. Trybunał zbadał, czy władze wiedziały, lub mogły przewidzieć, że istniało poważne zagrożenie dla życia Wiktora Trubnikowa, i czy w rozsądny sposób można było oczekiwać od nich, że są władne zapobiec popełnieniu przez niego samobójstwa. Na początku swojego pobytu w więzieniu skazany wprawdzie przejawiał skłonności do samookaleczeń, jednak poddany psychiatrycznej kontroli nie wykazywał żadnych szczególnych przypadłości psychicznych. Nie zaistniały też żadne inne okoliczności, które uzasadniałyby przypuszczenie, że targnie się on na swoje życie. Nie można uznać, że władze rosyjskie są winne śmierci Wiktora Turbinowa. Trybunał doszedł do wniosku, że w okolicznościach danej sprawy władze rosyjskie nie mogły przewidzieć istnienia ryzyka samobójstwa i że nie naruszyły szczególnego obowiązku chronienia życia. Dlatego w tym zakresie nie wystąpiło naruszenia art. 2 Konwencji.

Natomiast Trybunał doszedł do wniosku, że istniał obowiązek zbadania okoliczności śmierci Wiktora Trubnikowa. Był on więźniem, i przez to znajdował się pod opieką władz państwowych, kiedy zginął. Dlatego konieczne było zbadanie przyczyn jego śmierci, i po pierwsze wykluczenie wypadku lub morderstwa, a w razie wykluczenia tych możliwości, po drugie – ustalenie, czy władze są w jakikolwiek sposób odpowiedzialne za to samobójstwo, lub mogły mu zapobiec.

Wprawdzie po śmierci więźnia zbadano jej przyczyny, jednak stało się to w sposób niespełniający wymagań bezstronności (dochodzenie prowadziły władze więzienne), a zakres dochodzenia nie był wystarczający (ograniczył się do orzeczenia śmierci w wyniku samobójstwa). Ponadto, dochodzenie nie było jawne, a rodzina nawet nie została poinformowana o odmowie wszczęcia oficjalnego postępowania wyjaśniającego. Trybunał uznał, że dochodzenie to nie spełniało przesłanek “efektywnego dochodzenia” w rozumieniu jego orzecznictwa.

Natomiast postępowanie wszczęte w roku 2002 było wyłącznie rezultatem skargi wniesionej przed Trybunał, ponad trzy lata po wypadku, podczas gdy w takich przypadkach zasadnicze jest natychmiastowe zbadanie okoliczności sprawy. Takie znaczące opóźnienie było wyrazem zaniedbania władz w zakresie niezbędnego dochodzenia.

Trybunał zauważył, że w trakcie całego postępowania wyjaśniającego rodzina zmarłego wykluczona została od udziału. Nie przyznano jej także statusu poszkodowanych w postępowaniu karnym – mimo, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa przysługiwał im taki status. Nie byli informowani o przebiegu postępowania, ani nie przyznano im dostępu do akt, a postępowanie odbywało się z wyłączeniem jawności. Nie przesłuchano świadków, ani nie przygotowano niezbędnej dokumentacji medycznej, postępowanie nie zapewniało minimalnego standardu niezbędnej staranności. Art. 2 Konwencji natomiast wymaga, by postępowanie mające na celu wyjaśnienie okoliczności śmierci prowadzone były w sposób jawny, efektywny i staranny, przez niezależne organy. (por. np. orzeczenie w sprawie *Hugh Jordan v. Wielka Brytania*, nr skargi 24746/94). Zasada zaufania publicznego do władz państwowych wymaga, by w każdym przypadku, gdzie istnieje podejrzenie, że mogły one nadużyć swoich kompetencji, konieczne jest przeprowadzenie postępowania w celu ustalenia ewentualnej odpowiedzialności państwa. Na podstawie tych okoliczności Trybunał uznał jednomyślnie, że nastąpiło naruszenie art. 2 § 1 Konwencji, bowiem władze rosyjskie nie dopatrzyły obowiązku przeprowadzenia postępowania w niezbędnym zakresie.

Trybunał stwierdził naruszenie art. 2 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w zakresie niedopełnienia przez władze rosyjskie obowiązku przeprowadzenia skutecznego postępowania wyjaśniającego w sprawie śmierci syna skarżącego. Co więcej, rząd rosyjski nie dopatrzył zobowiązania z art. 38 § 1 (a) Konwencji do zapewnienia Trybunałowi koniecznych ułatwień do zbadania sprawy.

Na podstawie art. 41 (słuszne zadośćuczynienie), Trybunał przyznał skarżącemu sumę w wysokości 8,000 euro (EUR) za doznane szkody niepieniężne oraz zwrot 2,315 euro kosztów sądowych.

Orzeczenie dostępne na stronach Trybunału: www.echr.coe.int,

Link bezpośredni:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewhbkm.asp?action=open&table=285953B33D3AF94893DC49EF6600CEBD49&key=49570&sessionId=3225195&skin=hudoc-en&attachment=true>

5.3. Unia Europejska

6. Przegląd książek i czasopism

- **Prawo i Medycyna**

Nr 19 (Vol. 7) 2005 r.

1. *Prof. Dr hab. N. prawn. Andrzej Zoll, Uniwersytet Jagielloński* – Stan wyższej konieczności jako okoliczność wyłączająca przestępczość czynu w praktyce lekarskiej
2. *Dr hab. N. prawn. Teresa □rt□ce-Nagórska, Uniwersytet Śląski* – Stan wyższej konieczności w działalności lekarskiej
3. *Mgr prawa Paweł Daniluk, Uniwersytet w Białymstoku* – Cel leczniczy w świetle poglądów doktryny prawa
4. *Dr hab. N. med. Stanisław Niemczyk, Mgr prawa Aneta Łazarska, Akademia Medyczna w Warszawie* – Materialnoprawne elementy aktu zgody pacjenta w ujęciu prawnym i medycznym
5. *Mgr prawa Jan Kulesza, Uniwersytet Łódzki* – Brak zgody pacjenta na zabieg leczniczy a lekarski obowiązek udzielania pomocy

- **Wojskowy Przegląd Prawniczy**

ROK LXXVIII 2005 Nr 2 (234)

kwiecień-czerwiec

Płk mgr Jerzy Krawiec, płk w □r. Spocz. Dr Stanisław M. Przyjemski

Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej **str. 5**

Mgr Leszek Ziomek

Materialnoprawne aspekty odpowiedzialności podmiotów zbiorowych w świetle orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego **str. 13**

Mgr Hubert Skwarczyński

Zatrzymanie osoby w postępowaniu karnym skarbowym **str. 34**

Dr Beata T. Bieńkowska

Konsensualizm w rosyjskim procesie karnym **str. 46**

Płk mgr Piotr Pabisiak-Karwowski

Kolejne zmiany ustaw o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych i wojskowej ustawy emerytalnej **str. 60**

Mgr Radosław Jancewicz, mgr Leszek A. Niewiński

[Tak zwane czyny „przepełnione”](#); **str. 63**

PRZEGLĄD UCHWAŁ SĄDU NAJWYŻSZEGO

Dr hab. Ryszard A. Stefański

Przeгляд uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2004 r. **str. 67**

Z ORZECZNICTWA SĄDU NAJWYŻSZEGO

Prof. Dr hab. Ryszard A. Stefański

Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2004 r. (IV KK 126/04) **str. 124**

Mgr Hubert Skwarczyński

Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r. (WZ 70/04) **str. 129**

Prof. Dr hab. Romuald Kmiecik

Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r. (WZ 70/04) **str. 135**

Płk dr Wojciech Marcinkowski

Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 25 lutego 2005 r. (I KZP 35/04) **str. 138**

RECENZJE I OMÓWIENIA

Prof. Dr hab. Stanisław Hoc (rec.)

Oktawia Górniok: Odpowiedzialność karna menadżerów, Wydawca „Dom Organizatora”, Toruń 2004, ss. 159 **str. 143**

Dr Jerzy A. Kulesza (rec.)

Andrzej Pasek: Przestępstwa okupacyjne w polskim prawie karnym z lat 1944-1956. Prawo CCLXXVII, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2002, ss. 208 **str. 148**

Płk w □r. Spocz. Dr Ryszard Włodarski (rec.)

Jerzy Kasprzak, Otoskopia kryminalistyczna, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2003, ss. 211 **str. 153**

Płk w □r. Spocz. Dr Stanisław M. Przyjemski (rec.)

Zbigniew Hołda, Kazimierz Postulski, Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, Wydawnictwo ARCHE s.c., Gdańsk 2005, ss. 740 **str. 155**

- **Gdańskie Studia Prawnicze**

Tom XIII – 2005 r.

Prawa człowieka: wczoraj – dziś – jutro

Szymon Gajda

Ochrona prawdziwości informacji wyborczych **str. 188**

Paweł Pętasz

Wolność religijna w Polsce i jej karnoprawna ochrona na gruncie art. 195 kodeksu karnego z 1997 roku **str. 262**

Sławomir Steinborn

Ograniczenie zaskarżalności wyroku wydanego w i instancji jako środek uproszczenia procesu karnego w świetle prawa do dwuinstancyjnego postępowania (uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*) **str. 365**

Magdalena Sykulska

Prawo do skutecznego środka odwoławczego na przewlekłość postępowania – skutki wyroku Kudła przeciwko Polsce dla polskiego prawa i praktyki **str. 390**

Wojciech Zalewski

Współczesna polityka kryminalna zagrożeniem dla praw człowieka? **Str. 411**

Janina Ciechanowicz-McLean

EUTANAZJA I KLONOWANIE A PRAWA CZŁOWIEKA **str. 431**

Agnieszka Jacheć-Neale

KILKA UWAG NA MARGINESIE POJĘCIA „ZBRODNI PRZECIWKO LUDZKOŚCI” **str. 441**

Wojciech Stankiewicz

TERRORYZM A PRAWA CZŁOWIEKA **str. 455**

Sebastian Sykuna

„SŁUSZNA PRZYCZYNA” JAKO PRZESŁANKA HUMANITARNEJ INTERWENCJI **str. 471**

Jarosław Warylewski

Tortury w służbie prawa. Przeszłość czy konieczność? **Str. 488**

- **Orzecznictwo Sądów Polskich**

Nr 6 z 2005 r.

72. Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 25 marca 2004 r. I KZP 1/04; □rt. 469 zd. 2 k.p.k
str. 334
- Glosa – *Jaroslawa Zagrodnika* **str. 335**
73. Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 30 listopada 2004 r. I KZP 23/04; □rt. 12a ust. 1
ustawy z 2.III.2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych (Dz.U.
nr 31, poz. 353 ze zm.) **str. 337**
- Glosa – *Wojciecha Radeckiego* **str. 339**
74. Postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 26 maja 2004 r. V KK 22/04; □rt. 173 k.p.k
str. 341
- Glosa – *Ewy Gruzy* **str. 343**

7. Informacje i ogłoszenia.